

PÁD

Přesných

Překlad knihy archimandrity Rafaila (Kareli-
na). Stať věnovaná problematice církevních
rozkolů a potažmo otázce jednoty Církve. Pří-
spěvek ke studiu autentické křesťanské ekle-
siologie.

*„Podle toho poznají všichni, že jste moji učedníci,
že budete mít lásku mezi sebou,“ říká Pán
(Jan 13,35).*

Překlad knihy archimandrity Rafaila (Karelina)
„Padenie Gordych“ (kterou v r. 1998 vydala Trojicko-sergijevská lávra s požehnáním patriarchy Alexije II.); překlad pořízen v Jihlavě v letech 2001—2003. (Místy lehce kráceno.)

Věnováno problematice církevních rozkolů a potažmo otázce jednoty Církve. Tento příspěvek ke studiu autentické křesťanské eklesiologie jistě zaujme nejen ty, jichž se nějaký rozkol bezprostředně dotýká, ale též všechny, kteří se zajímají o pravoslavný pohled na tak základní a bytostnou vlastnost Církve Kristovy, jakou je její Božská nedělitelná jednota.

Osnovou tohoto díla archimandrity Rafaila je dílo sv. biskupa mučedníka Kypriana Kartagenského (zemřel roku 258): „Kniha o jednotě Církve“; odtud jsou i všechny použité citace, není-li uvedeno jinak.

Studijní text (v. 1.31)

Vydáno pro vnitřní církevní potřebu;
Jihlava 2003

Sazba knihy ke stažení: [www.pravoslavi.cz/
download/pad_pysnych.pdf](http://www.pravoslavi.cz/download/pad_pysnych.pdf)

Na téma jednoty Církve jsme již vydali výňatky z díla sv. Ignatia Antiochijského s komentáři dle Patrologie od prot. prof. ThDr. Štefana Pružinského.

Ke stažení: [www.pravoslavi.cz/
download/ignatij.pdf](http://www.pravoslavi.cz/download/ignatij.pdf)

Díl I.

Svoji knihu začíná sv. mučedník Kyprian Kartagenský slovy Kristovými: **„Vy jste sůl země“** (Mat 5,13). Jako sůl nepodléhá hnilobě, tak i křesťané jsou v tomto protibožském a rozkládajícím se světě nositeli ducha nerozkladu, čistoty pohanům neznámé a blahodati¹ – Božské síly, osvěcující svět.

Sv. Kyprian utvrzuje své stádce v nutnosti s prostotou a nehněvností „sjednocovat smýšlení“, což je umění předcházení vychytralosti ďábla, který zkušeně roztahuje a klade sítě křesťanům a snaží se jimi spoutat celý svět. Světec praví, že skrytých nepřátel je nutno obávat se více, nežli zjevných, rozkolu více, než pronásledování. Proto nejsou pronásledování křesťanů různými Nerony a Diokleciany (nedávno např. krvavou inkvizicí ateistů) tak strašná a nebezpečná pro Církev, jako její vnitřní nepřátelé – rány od zubů divokých zvířat se mohou zahojit a možno je přežít, ale uštknutí hada, který se přitiskne, je vždy smrtelné. Hřích rozkolu je ve svých následcích více zhoubný, než zločiny Tamerlana, který vršil ze ufatých hlav křesťanů hory ...

Vrahové mohou zabít tělo, ale jsou bezmocní způsobit škodu duši. Rozkolníci však zabíjejí duši. Satan se může zjevit v podobě anděla světla, ďábel může hovořit o míru a pravdě, ale je to klam. Zbraněmi knížete tmy jsou „laskavá lživá slova“, jeho „hadova píseň“ uvádí do bloudění „neopatrné a lehkověrné“. Ďábel je vynikající diskutér a dialektik. Jeho mysl se (po pádu) proměnila v nevysychající pramen úkladů a lstivosti. Přesvědčit démona je nadmíru těžké, protože on nemá srdce – je uvnitř prázdný. Sv. Kyprian učí, že hlavním prostředkem, který umožňuje rozpoznat satanovu přítomnost, která je tajena pod obrazem „dobrého anděla“, věčnou tmou, která se skrývá uvnitř

1 Milosti

umělého světla, je pro křesťana správně vedený duchovní život, plnění příkázání, což je neotřesitelným základem pro zkušenost bohopoznání. To je *Pravosláví nejen rozumu, ale i srdce*.

Pravosláví rozumu – to je víra v to, co učí Církev. Pravosláví srdce – to je možnost okusit duchovní svět, rozlišit temné a světlé síly, dobro od zla, lež od pravdy. Pravoslavné srdce okamžitě cítí ve všech herezích a rozkolech, i kdyby byly sebelépe maskovány, cizího a smrtonosného ducha, podobného smradu hniloby vycházejícího z mrtvoly ...

Sv. Kyprian píše, že ten, kdo nemá správné duchovní vedení v duchovním životě, „bude otřásán“ a zaujat „duchem bloudění“, že ten, kdo se nedrží pravdivé spasitelné cesty, „nedosáhne spásy“. Jediná spasitelná cesta – to je sama Církev. Dosáhnout spásy – to znamená dosáhnout věčného života, sjednocení lidské duše s Duchem Svatým. Falešná cesta odvádí člověka od cíle, a čím horlivěji kráčí člověk po falešné cestě, tím dále a rychleji se vzdaluje od pravé cesty – pravdy a spásy. Proto „askeze“ („podvižnictví“) rozkolníků je horlivým útekem od Boha.

Sv. Kyprian píše, že po příchodu Krista na zemi ďábel „spatřil modly opuštěné a své příbytky a obětiště zpustlé“; a tak se utekl k nejjemnějšímu zlu a lstivosti, k novému klamu: „**obelstít neostražitě samotným jménem křesťan**“. Dávná lež – to je pohanské mnohobozství, kdy padlí andělé pod podobou bohů přijímali služby a klanění lidí, které oklamali. „Nový podvod“ – to jsou hereze, rozkoly, kdy ďábel k sobě táhne lidi hrou na zbožnost.

Rozkoly jsou založeny na ctižádosti, na tom, že se někdo postaví do *opozice vůči Církvi*. V rozkolu se Pravosláví změnilo na divadlo a vyznávání křesťanství na reklamu, která zve k účasti na rozkolu – rozkolníci zde slibují to nejčistší a nejduchovnější Pravosláví, které „je opatrováno pouze u nich“.

Někteří lidé jsou uvedeni do bloudění tím, že rozkolníci a heretici konají dlouhé služby, dodržují přísné půsty, prokazují pomoc atd. V knize „Luh duchovní“ Jana Moscha se vypráví

Pád pyšných

o mnichu – asketovi, následníku heretika Severa, který trávil své dny v mlčení a modlitbě. To zmátlo nějakého pravoslavného, protože podobnou askezi mezi svými neviděl. Obrátil se k Bohu s prosbou o zjevení, jak to s tím je, a uviděl nad domnělým asketou černého holuba, jakoby zamazaného od sazí – byl to obraz toho ducha, který přijímal modlitby heretika (*Jan Moschos: Luh duchovní. Sergijev Posad, 1915, str. 128*).

V knize sv. Řehoře Velikého „Besedy“ je vyprávění o tom, jak ďábel pod způsobem poutníka přišel k jednomu italskému biskupovi a prosil o nocleh. Biskup skrze Ducha Svatého poznal, že před ním nestojí člověk, ale ďábel, a vyhnal ho pryč. Ďábel tedy začal chodit ulicemi města a hlasitě si stěžoval všem kolemjdoucím na krutost biskupa. Jeden z obyvatelů pozval démona k sobě, připravil mu pohoštění a usadil ho u kamen, aby se host ohřál. Náhle domnělý poutník chytil dítě – syna hospodáře domu – hodil je do sálajících kamen a zmizel. Diakon Petr, jeden z besedníků u sv. Řehoře, když vyslechl ta slova, otázal se s údivem: „Vladyko, proč dopustil Pán, aby ten člověk byl za své pohostinství tak strašně potrestán; vždyť za takové dobro by bylo třeba očekávat Boží milost a ne prokletí?“ Sv. Řehoř odpověděl, že ten Ital přijal poutníka kvůli tomu, že se považoval za milosrdnějšího a zbožnějšího než biskup; pozval poutníka do svého domu jen kvůli tomu, že poutník hanil biskupa; svým činem chtěl ukázat lidem, že archijerej neplní církevní příkázání. Ital nepřijal poutníka z lásky k Bohu, nýbrž z nepřízně k archijereji, a proto dostal, co si zasloužil (*Sv. Řehoř Veliký: Besedy o životě italských otců a o nesmrtelnosti duše; Moskva, 1996, str. 54*).

Stejně tak je tomu i v rozkolu – modlitba i almužna jsou nasyceňny pýchou – to nejsou ctnosti, ale opozice vůči Církvi. Dobro prokázané lidem rozkolníky bývá jen prostředkem, jak je odtrhnout od Církve. ...

Jeden z optinských starců vyprávěl, jak dívku, která vstávala po nocích k modlitbám – bez požehnání duchovního otce a o své vlastní vůli konala množství poklon, budil ďábel v podobě anděla a pobízel ji k takové modlitbě. Zlý duch nejenže nepřekáží,

ale naopak – raduje se z „askeze“ („zápasu“, podvižnictví) rozkolníků a heretiků, protože on sám je největší „asketa“ (podvižník) – v boji proti Bohu. Pro něj není strašná modlitba těch, kteří mají pýchu v srdci, vždyť v Písmu svatém se (o takových) píše: „*Jeho modlitba ať je mu hříchem*“ (Ž 108/109,7). Ďáblu jsou směšné bdění a pusty rozkolníků, protože on sám nespí a nic nejlí, a nestává se kvůli tomu svatým.

Sv. Kyprian píše: **„Ďábel vynalezl hereze a rozkoly, aby svrhnul víru, rozvrátil pravdu, roztrhal jednotu.“** Satan je tady nazýván vynálezcem a pramenem hereze a rozkolu a duchovním otcem všech odpadlíků od Církve. Z jeho útroh vytékají mrtvé vody rozkolu, které berou svůj počátek v pekle, vylévají se po celé zemi a znovu se stékají v podsvětí.

Podle slov Apokalypsy – satan, dávný had, smetl s nebe svým ocasem třetinu hvězd (Zjev 12,4). Hlavou tohoto draka je pýcha; jeho ocasem je lež; a třetina hvězd jsou andělé, které ďábel odtrhl od Boha a stáhl za sebou. *Rozkol v Nebeské Církvi* – to je první světová tragédie, je to katastrofa, která otřásla světem. Kdyby nebylo hříchu rozkolu, pak by se první z andělů nezměnil v satana ... naši prarodiče by nebyli Luciferem uvedeni do hříchu vzpoury proti Bohu a život na zemi by byl blažený, jako na Nebi u duchů světla, kteří zří Boha. Rozkol v Nebeské Církvi je tedy začátkem všech hříchů. Všechny lidské přestupky a zločiny v průběhu celé historie jsou jakoby ozvěnou hříchu prvního z andělů; a všechny hříchy mnohých rozkolů na zemi nejsou ničím jiným, než podobenstvím vzpoury satana proti Bohu a Nebeské Církvi.

Sv. Kyprian Kartagenský říká, že **satan skrže rozkol „odchytává lidi ze samotné Církve, a když už se zjevně přiblížili ke světlu a zbavili se noci tohoto věku, tak nad nimi opět rozprostře novou temnotu, aniž by si toho všimli“**. A rozkolníci **sebe stále nazývají křesťany, „bloudíce v tmách, myslí, že chodí ve světle“**. Jako bloudící poutník považuje hnilobná světýlka za zářící okna rodného domu, pospíchá za nimi a utopí se v bažinách, tak nezkušení asketové považují mrtvolný fosforeskující-

cí svit padlých duchů za světlo, přijímají je jako světlo zjevivších se nebešťanů.

Pán prohlásil ďábla za lháře a vraha (*Jan 8,44*). Ďábel lže, aby zahubil, a skutečně hubí ty, kteří uvěřili v jeho lež. Satan – to je duch lži, a proto dokonce i sama pravda, vyslovená jím, se ve skutečnosti nakonec ukáže jako lest působící tím, že se podobá pravdě.

Ve Skutcích sv. apoštolů čteme, jak posedlá služka křičela za Pavlem a apoštoly: „Tito lidé jsou služebníky Boha Nejvyššího“ (*Skut 16,17*), avšak ap. Pavlu to nebylo vhod, přičilo se mu, že se satan chtěl ukázat jako svědek pravdy (kterou ve skutečnosti nenávidí) a způsobit chválu apoštolům, a tak vyhnal toho démona, který ústy služky mluvil.

Ďábel, který odpadl od Nebeské Církve, nemůže hovořit pravdu. Jako had sbírající nektar z květů, promění nektar v jed, tak i rozkolníci, kteří opustili *Církev, sloup a utvození Pravdy* (*1.Tim 3,15*), už na věky ztratili pravdu a jejich ústy hovoří ten, kdo prvý povstal proti pravdě.

Typické je, že sv. Kyprian *staví herezi a rozkol k sobě* (na roveň) – jako stejný hřích odpadnutí od Boha, což má nevyhnutelný konec – věčnou záhubu.

Sv. Kyprian vnímá *víru, pravdu a jednotu* jako neoddělitelně vzájemně spojené. Rozkol je pošlapáním, zvrácením pravdy a roztržením jednoty. Východní patriarchové v „okružním poselství z r. 1848“ píší, že *čistota víry je chráněna v jednotě lásky, že mimo (tuto) jednotu nemůže být čistého věrovyznání; formou (této) jednoty je sborovost (katolicita), která je svědectvím životnosti a zárukou pravdy*. Toto poselství má kanonický význam.

Ničení jednoty Církve může vycházet buď z uzurpátorské vlády (provokace proti katolictě), jak to vidíme v osobě římského patriarchy, nebo z rozkolů, které si osobují (přivlastňují) a uchvacují jméno a důstojnost Církve. Proto církevní monarchismus i rozkol jsou hříchy proti jednotě a lásce. V prvním

případě se děje to, že se pravda už nepovažuje za vlastnost blahodati – Ducha Pravdy působícího v Církvi, nýbrž je považována za něco, co patří lidskému titulu² – je jakoby majetkem římské katedry. V případě druhém – každý heresiarch³ a rozkolník, kteří povstanou proti Církvi, ve skutečnosti pretendují na tu samou neomylnost svých mínění, jako římský papež.

Svatí Otcové píší, že *heretici a rozkolníci jsou odsouzeni k záhubě už dávno před Strašným soudem*. V prvním žalmu se píše: „Neobstojí bezbožní (svévolníci) na soudu“ (Ž 1,5). Soud skýtá možnost ospravedlnění nebo odsouzení, ale bezbožnost (svévole) – to je hřích proti víře, a bezbožní mají už znamení odsouzení, jako pečeť Kainovu na čele. Pro hříšníky je ještě naděje, touto nadějí jsou modlitby Církve. Pro rozkolníky není Církvev, proto jejich smrtí je věčná opuštěnost Bohem. Dokud je ryba ve vodě, nevnímá, co je to voda. Jedině až když ji vytáhnou v síti a vyhodí na břeh, začne se dusit, pochopí, že voda pro ni znamená život. Až po smrti člověka jeho duše plně pochopí, co je to Církvev, a co to znamená být na věky zbaven jejich modliteb.

Pán nazval ďábla lhářem a otcem veškeré lži (Jan 8,44). Sv. Kyprian píše, že ďábel nemůže nelhat, protože on sám je „odvěkou lží“. Ve chvíli pokoušení Páně na poušti k Němu satan přistoupil se slovy převzatými z Písma svatého – satan jako teolog citoval Bibli (Mat 4,6). Slova, která prorok a žalmista David nazval světlem na cestě pozemského života (Ž 118/119,105), se v ústech ďábla obracejí ve smrtící past. Pán odrazil lest satana, poukázav na pravdivý smysl biblických přikázání, avšak posledním slovem Pána byla kletba: „Odejdi ode Mne, satane“ (Mat 4,10). Lidé, kteří zkoušejí používat citáty z Bible a svatých Otců jako doklady pro svůj boj proti Církvi, jsou podobni vojákům, kteří dostali zbraně proti nepříteli, ale těmito zbraněmi smrtelně zraňují sebe a ty, kteří jsou s nimi. Rozkolníci činí to samé, co satan – odvolávajíce se na církevní pravidla svatých Otců, kazí a převracejí duch a smysl jejich učení; proto má pravoslavný křesťan v čase po-

2 Je přisuzováno lidskému úřadu

3 Vůdce heretiků, tvůrce hereze

dobného duchovního pokušení odvětit nepřátelům slovy Kristovými: „Odejdi ode mne, satane!“

Ďábel se zjevoval asketům *v podobě anděla světla*, povzbuzoval je k modlitbě, vykládal jim Písmo svaté, předpovídal – skrze ně – budoucnost, takže pak lidé považovali tyto askety za jasnozřivé a dokonce za proroky. Ďábel varoval před nebezpečím, posílal věštecké sny atd. Přistupoval dokonce k tak velikým asketům, jako byli ctihodní Simeon Sloupovník a Petr Athonský; jedině blahodať Boží a čistota srdce jim zjevovaly skutečnou tvář tohoto „dobrého přítele“ a „návštěvníka s nebe“ – pod zdánlivým světlem viděli neproniknutelnou tmou, pod andělskou krásou – hnusnou pekelnou obludu ... Jenže kolik nezkušených lidí uvěřilo vnuknutím satanským, uvěřilo viděním od démonů a klanělo se jim jako andělům, ba jako samotnému Kristu! Ďábel pokouší zleva, láká k hříchům tím nejlstivějším způsobem; pokouší i zprava – skrze falešné ctnosti, v jejichž základu leží pýcha a důvěra v sebe.

Sv. Kyprian píše: **„Takové lstivé úklady nepřítele, který dle slov apoštola ‘přijímá podobu anděla světla’ (2.Kor 11,14) a dává svým služebníkům podobu služebníků pravdy (jako herci se líčí, /tak i rozkolníci jsou maskováni za podobné/ svatým biskupům Athanasiovi Velikému, Markovi Efezskému, /Maximovi Vyznavači, Theodoru Studitovi/ obráncům víry, či /je ďábel líčí/ za ctihodné Markária a Antonia, otce mnišství; rozkol to není život podle pravidel Pravoslavi v pokoře a ve vzdálení se od světa, nýbrž teatrální demonstrace Pravoslavi se skandováním hesel), způsobují, že rozkolníci prohlášují noc za den (lež za pravdu), záhubu za spásu, zoufalství se zde skrývá pod povrchem naděje (falešná naděje končí zoufalstvím – již za života pociťuje duše rozkolníka nevysvětlitelný stesk a tíži, avšak v čas smrti se před heretikem zjevuje podstata rozkolu jako bezedná černá jáma, v níž hasne navždy víra, láska a naděje), věrolomnost se děje pod záminkou víry (rozkol je vždy spojen s podvodem, který rozkolníci někdy nazývají taktikou, svoje přestupky nazývají ‘péčí’ o Pravoslavi, jako by Bůh potřeboval, aby Ho hříšník bránil), antikrist je zde pod jménem Kristovým (ve lži-církví /fa-**

lešné církvi/ musí být lži-kristus, ďábel v podobě božstva; zde to má ještě jeden smysl – veškerý rozkol bojující s Církví rozšiřuje království pekla a připravuje cestu přicházejícímu antikristu), **lež je maskována podobností pravdě** (*podobnost pravdě je nejnebezpečnější, a proto ten nejhorší druh lži – pro chycení ptáka se pod síť sype zrní, pro otrávení krys se do návnady zamíchá jed*), ... **ničí pravdu** (*pravdu zaměňují za pravdě podobnou lež, jako dýmánek v prstenu padělaným kamenem*).⁴⁴

Je typické, že rozkolníci považují všechny ostatní rozkoly, kromě svého, za zhoubné a lživé, vzniklé působením vášní a pýchy, vidí v nich nepěknosti a protiřečení, avšak svůj vlastní rozkol, který se ve skutečnosti jen málo odlišuje od těch ostatních, považují za jedinečnou, šťastnou výjimku v celé historii Církve.

A co více – rozkolník je přesvědčen, že *Církev odpadla od něho, a ne on od Církve*; jako se opilému zdá, že kráčí pevně, ale domy a stromy se klátí, země se sama houpe, a když opilec upadne někde za plotem, myslí si, že dlažba se neočekávaně zdvihla nahoru a udeřila ho do čela.

Sv. Kyprian říká, že rozkolníci „*se neobracejí k prameni pravdy*“, tj. k Písmu svatému, vždyť jinak by pro ně bylo „*lehké přesvědčit se ... krátkým vyložením pravdy*“. Dále uvádí slova Spasitelova z evangelia od Matouše, že „*brány pekelné nepřemohou Církev*“ (*Mat 16,18*). Pro křesťana jsou dostatečná už jen tato slova, aby uvěřil, že Církev zůstane neotřesená před zlými silami – démony i lidmi, peklem i protibožským světem, jako útes uprostřed bouřícího moře. Vlny se valí jedna za druhou k pobřežním skalám ... a vrací se zpět. Rozkolníkům se zdá, že vlny rozbijí útes a moře jej pohltí, jako obluda svou obrovitou tlamou. Zapomínají na slova Spasitele, že Církev postavil na „*skále víry*“; rozkol je tedy nedůvěrou v Boží slovo a malomyslnost (zbabělost) před silami pekla, které už bylo přemoženo Kristem. Žijeme nikoliv schopnostmi slabého rozumu, ale vírou – jako Zjevením abso-

4 Poznámky psané kursivou vsunuté v závorkách do citace z díla sv. Kypriana pocházejí od archimandrity Rafaela; vsuvky v lomítkách jsou od překladatele. (Stejně tak i na str. 16.)

lutní Božské myslí. Rozkol – to je, když se proti evangelijní Pravdě postaví jako opozice lidská představa o Pravdě, proti Božskému Logu⁵ opozice pavučiny lidských myšlenek. Víra – to je zápas (podvig) ducha, který přemáhá všechny pochybnosti a zkoušky. Rozkolníci nemají v co věřit, přesněji, zůstává jim víra pouze v sebe samotné.

Sv. Kyprian se obrací ke Starému zákonu a uvádí slova z Písně písni: „*Jediná ... moje, dokonalá moje*“ (Píseň 6,8; *círk. slov. překlad*). Tato slova vztahuje k Církvi (podobně jako sv. Řehoř Nišský, bl. Theodorit Kyrský). Ono „*jediná*“ značí, že nemůže být druhé Církve, ono „*dokonalá*“ znamená, že nemůže být žádné nové Církve (dokonalost nepotřebuje žádnou proměnu). Bible je psána Duchem Svatým, proto v ní nemůže být žádné protirečení ani dvojmyslnost. Vykladači Bible jednomyslně tvrdí, že Církev zůstane blahodatná a spasitelná, přežije pronásledování antikrista a setká se s Pánem při Jeho druhém příchodu na zemi.

První rozkolník (ďábel) řekl: „*Bůh – to jsem já.*“ Noví rozkolníci – jeho synové – opakují: „*Církev – to jsme my.*“ Sv. Kyprian soudí, že kdyby rozkolníci opravdu věřili v Bibli, pak by nebylo potřebné jim nic dokazovat, protože by pravda byla očividná.

Pravoslavná církev nám ukládá učit Písmo svaté, ale při tom se nechat vést objasněními svatých Otců, a nikoliv vlastními mínkami, které jsou plodem našeho nečistého vášnivého srdce. Rozkolníci však, odkazující na biblické texty, ignorují výklady svatých Otců, takže kazí smysl biblických textů i jejich symboliku...⁶

Dle teorie relativity ... není možné prokázat, jestli se skákající dítě odpoutalo od země, která zůstala na místě, anebo země poklesla dolů a dítě je nehybným objektem; dítě se oddělilo od země, nebo země od dítěte? Ať už teorie relativity tvrdí cokoliv, vidíme zde očividnou (axiomatickou) a logickou absurditu.

5 Slovu (tj. Bůh Syn; druhá Osoba Božské Trojice)

6 To samé činí s posvátnými kánony, kde ignorují jejich tradiční autorizovaný církevní výklad; pozn. překl.

Rozkolníci opakují ten samý nesmyl, když tvrdí, že oni stojí nepohnutě na místě, ale celá všesvětová Církev se odpoutala od jejich nohou, padá dolů – a propadá se do herezí a kosmické prázdnoty.

Rozkolníci tvrdí, že oni neodešli od Církve, že oni sami zůstávají Církvi a že u nich mají svůj episkopát a své kněžstvo a ochraňují čistotu víry. V odpovědi na tyto pyšné nároky sv. Kyprian píše: „**Možno-li se domnívat, že ten, kdo se nedrží ... jednoty Církve, může chránit víru? Může doufat ten, kdo se protíví Církvi a postupuje proti Ní, že se nachází v Církvi, když blaž. ap. Pavel ... ukázav tajemství jednoty, říká: ‘Jeden Pán, jedna víra, jeden křest’ (Ef 4,5). Právě tuto jednotu se náleží silně podporovat a obhajovat nám, zvláště episkopům, kteří předsedáme v Církvi, abychom ukázali, že i samotný episkopát je jeden a nerozdělený. Ať nikdo nepodvádí bratrstvo lži! Ať nikdo nepodrývá pravdu víry věrolomnou zradou! Episkopát je jeden, a každý z /řádných/ biskupů je v něm plně účasten.**“

U svatého Otce je tady několik důležitých myšlenek, zvláště: *mimo Církev není možno ochraňovat víru*, protože ochránkyní pravdy je obecná (soborná, katolická) plnost Církve. *Pravoslavná víra v sobě obsahuje víru v Církve*, jakožto Bohem ustanovený, neotřesitelný „sloup pravdy“.

Rozkol – to není jen odpadnutí od Církve, nýbrž je to válka s Církvi, je to odpor (vzdorování, odboj, opozice) proti Církvi, podobně jako to bylo v případě rozkolu v Nebeské Církvi – nejen odpadnutí od Boha, ale i bezmocná válka padlých andělů proti Bohu, vzdor satana vůči Bohu, od čehož má satan své jméno – „protivník“.

Sv. Kyprian vyzývá všechny křesťany *za jakýchkoliv okolností podporovat a obhajovat jednotu*, zvláště se to týká episkopů. Učí (jako všichni ostatní církevní Otcové), že *episkopát je jeden a nerozdělený*. Ten, kdo učí něco jiné – je lhář. Ten, kdo se připojuje k odpadlým od Církve episkopům, chová se jako věrolomný zrádce. Episkop mimo Církve je lži-episkop (falešný biskup). Jako nemůže existovat anděl mimo nebeskou hierarchii, tak

nemůže být biskup mimo hierarchii církevní. Podle slov svatého apoštola Judy, andělé, kteří neuchránili svoje důstojenství (andělský řád) a opustili svůj příbytek, Nebeskou Církev, se změnili v demony, spoutané pouty temnot (*Jud 1,6*). S čím větší výšky padli andělé, tím hlubší a strašnější je jejich pád. Ap. Jan (ale přesněji – Duch Svatý skrze apoštola) nazývá episkopy anděly Církve (*Zjev 1,20*). *Episkop – rozkolník, to je episkop – samozvane*. Biskup, který je v opozici vůči Církvi, je podoben padlému andělu, který následoval výzvu satana.

Rozkolníci říkají: „Náš současný biskup a nebo ten, který světil naše stejně smýšlející biskupy na začátku rozkolu (oddělení), získal svoji chirotonii v Církvi.“ Lucifer taktéž získal důstojenství a jméno předního anděla v Nebeské Církvi, ale co mu to bylo platné? Naopak – dary Boží, jimiž pohrdl, láska Boží, kterou zradil, krása a světlo, jimiž byl nadán více, než ostatní andělé, přinesly Luciferu věčné odsouzení, ona budoucí muka, která sv. Jan Theolog srovnával s ohnivým jezerem (*Zjev 20,10*). Biskup, opustivší Církev, která ho duchovně porodila a dala mu nejvyšší postavení na zemi, a stejně tak i takový člověk, který mimo zákonnou chirotonii uchvátí (ukradne) biskupské důstojenství, stávají se služebníky satanovými a biskupy Lucifera. Takovými to „duchovními otcí“ se chlubí rozkolníci! Ti, kteří se vkradou do cizího domu a loupí tam majetek, se nazývají lupiči a zloději a podléhají soudu. Avšak *jak nazvat rozkolné biskupy, kteří vtrhávají do cizích eparchií, jako se podkopávají lupiči v noci, a kradou ne majetek, nýbrž cizí duše?* Zloději a lupiči – to zní příliš jemně, protože pro tyto „biskupy“ – svatokrádežníky⁷ a vrahy neexistuje zákon; pro ně – samozvance a uzurpátory – je zákonem jejich vlastní svévole a jejich zajetí vládychtivostí.

Rozkolníci prolévají krokodýlí slzy z důvodu „porušování“ kánonů Církve. Ve skutečnosti však dávno pošlapali a zničili všechny kánony, neboť *podstata kánonů spočívá ve víře v jednotu a věčnost Církve*. Kánony jsou dány Církvi; mimo Církve jsou

7 Tj. zloděje posvátného – ukradli posvátný úřad a konají nezákonné liturgie

neskutečné a nesmyslné – tak jako nemohou existovat zákony státní bez samotného státu.

Apoštolský muž, sv. biskup mučedník Ignatij Bohonosec (Antiochijský), učedník apoštolů Petra a Jana, svědčí, že rozkol – to je především odpadnutí od zákonného archijereje a boření Bohem ustanovené hierarchie. V dopise filadelfským sv. Ignatios píše: **„Duch (Svatý) mi sdělil toto: Bez biskupa nic nedělejte, chraňte svoje tělo jako chrám Boží, milujte jednotu, utíkejte od rozdělení.“** Na jiném místě téhož dopisu uvádí: „Dítky světla a pravdy, **utíkejte od rozdělení a zlých učení**, ale kde je pastýř (episkop), tam i vy, jako ovce, jděte.“ **„Neboť mnozí vlci, zdánlivě důvěryhodní ... berou do zajetí (lapají) ty, kteří kráčeli po Boží cestě, ale budete-li jednotni, nebudou mít prostor.“** V dopise ke smyrenským Ignatij Bohonosec přikazuje: **„Všichni následujte episkopa, tak jako Ježíš Kristus Otce. Bez biskupa ať nikdo nečiní nic, co se týká Církve. Jenom ta Eucharistie má být ctěna jako pravá, kterou koná episkop a nebo ten, komu to on sám svěřil. Kde bude episkop, tam má být lid, stejně jako kde je Ježíš Kristus, tam je obecná (katolická) Církev. Není dovoleno bez biskupa ani křtít, ani konat večeri lásky.“** „Je překrásným skutkem znát Boha a biskupa. **Toho, kdo ctí episkopa, ctí Bůh; ten, kdo činí něco bez episkopa, slouží ďáblu.“** Toto je učení dávné Církve, které bylo odevzdáno Ignatiovi Bohonosci apoštolů Petrem a Janem. Toto učení je Zjevením Ducha Svatého osobně Ignatiovi, o čemž sám světec svědčí v dopise filadelfským. Podle jeho slov – oklamat (podvést) biskupa, to je to samé jako podvádět Boha, neposlušnost biskupovi a utajování před ním čehokoliv, co se týká církevních věcí, to je služba ďáblu. Jakými slovy jen nazvat zavrnutí svého archijereje a opuštění Církve? *Je to dozajista nejen služba ďáblu, ale napodobování samotného satana.* Sv. Ignatios tvrdí, že „kde je rozdělení ... tam Bůh nepřebývá“. A jestli tam „Bůh nepřebývá“, jaký tedy duch tam žije a působí?

Další učedník apoštolů Petra, Pavla a Jana – sv. biskup mučedník Kliment, biskup římský, píše korintským rozkolníkům: **„Va-**

še rozdělení mnohé lidi zkazilo (rozvrátilo, myslí se mravní rozklad, pohoršení), mnohé přivedlo do malomyslnosti, mnohé do pochyb, a nás všechny do žalu. A váš zmatek stále pokračuje“ (sv. Kliment Římský, 1. epištola korintským). Sv. Kliment připomíná rozkolníkům, jak těžký je hřích rozkolu: „Pamatujte na slova Ježíšova, Pána našeho. On pravil: **Běda takovému člověku, lepší by pro něj bylo, kdyby se ani nenarodil, než když pohorší jednoho z vyvolených Mojich; lepší by mu bylo, kdyby si zavěsil mlýnský kámen na šíji a vrhnul se do moře, než pohoršit jednoho z malých Mých**“ (Mat 18,6–7; 26,24; Mar 9,42; Luk 17,2). To znamená, že pokáním neolitovaný hřích rozkolu je ještě *hroznější než sebevražda* (sebevrah hubí jenom sebe, ale rozkolník hubí sebe i další, proto je jeho věčný úděl těžší, než sebevrahův).

Sv. Kyprian uvádí zřetelná srovnání a podobenství o jednotě Církve. Píše, že Církev je jedna (jediná), i když se rozprostírá po celém světě ... „Slunce má mnoho paprsků, ale jedno světlo; mnoho větví je na stromě, ale jeden je kmen pevně držící na kořenech; mnoho proudů vytéká z jednoho pramene ... avšak u samotného pramene je přesto zachována jednota.“

Jednota – to je bytostná, věčná a neměnná vlastnost Církve. Církev je vybudována podle obrazu Svaté Trojice. Pán se před svým utrpením modlil k Nebeskému Otci za své učedníky: „**Ať jsou jedno, tak jako my jedno jsme**“ (Jan 17,22). To je vůle Boží, to je základ dvou hlavních příkázání – o lásce k Bohu a druh k druhu. Ježíš Kristus zjevil apoštolům, že **satan žádal Boha, aby je mohl rozsévat jako pšenici** (Luk 22,31) – tj. rozdělovat jeden od druhého, rozptýlit do všech stran, jako na humně rozhazují vymláčené zrní, aby vítr odnesl plevy.

Díl II.

Kdo zůstává v Církvi, ten přebývá i v lásce Kristově; takový vstoupil do modlitby Kristovy: „**Ať jsou jedno, jako my jsme jedno.**“ Na takovém se naplňuje požehnání a zaslíbení Boží, tomu se zjevuje cesta ke spasení. Avšak, kdo opustil Církev Boží, na tom se naplnila modlitba satana, ten se ukázal jako prázdná sláma (pleva), kterou odnáší poryv větru. Každý dostává podle svého srdce⁸ – v hloubi srdce se ukládá (sčítá) celý život člověka, v hlubině srdce se utváří duchovní osobnost člověka, v hlubině srdce se řeší osudná otázka člověka: je-li člověk s Kristem nebo s Beliálem. Proto do rozkolu člověk neupadá náhodně – skrytými nebo zjevnými vášněmi zatemní svoji mysl, otevírá duši pro démonské vnuknutí a sám, vlastníma rukama, si kope jámu.

Pouze skrze Církev působí Boží blahodať, a tudíž není možná spása bez Církve. Sv. Kyprian píše: „**Zkus oddělit sluneční paprsek od jeho počátku – jednota nedovolí existovat oddělenému světlu** (*paprsek pohasne*); **odlom větev od stromu a ulomená ztratí schopnost růst** (*větev uschne, listí na ní uvadne a obrací se v prach*); **přeruš spojení potoka s jeho pramenem – vyschne** (*vsákne se, zůstane po něm jen kamenité koryto anebo hnijící bahnitá louže*). **A stejným způsobem Církvev, ozařovaná světlem Hospodinovým, po celém světě rozprostírá své paprsky, ale světlo, které se všude rozlévá, je jedno, a jednota Těla /Kristova/ zůstává nerozdělena. Skrze Církvev se rodíme** (*do věčného života*), **sytíme se jejím mlékem** (*Tajinami*), **oduševňujeme se jejím duchem** (*blahodati*).“

Sv. Kyprian stejně jako Šalomoun v Písni písni srovnává Církev s nevěstou Kristovou. Píše, že Církev nemůže být znetvořena, že je čistá a neporušitelná: „**Církev nás uchovává pro Boha,**

8 Viz modlitba ke Svatému Duchu ve svátek Padesátnice; pozn. překl.

připravuje pro Království (Boží) ty, které porodila.“ Církev je čistá a neporušená, avšak je takovou kvůli blahodati Boží, která v ní zůstává, a nikoliv pro lidskou spravedlnost a svatost. Církev napájí svět řekami blahodati, nicméně i v samotné Církvi jsou nekající se hříšníci, jakoby předurčení pro záhubu; jenže takový hříšník s tvrdou vůlí, hříšník, který se vydal v plen vášním, se nachází v Církvi pouze vnějškově, ve skutečnosti je jí totiž odcizen. Louka skrápěná vodou se pokrývá kobercem květů a zeleně, avšak kameny ležící u samotného pramene a skrápěné tou samou vodou, zůstávají mrtvými a životapustými kameny. A může za to pramen? Církev je ve své metafyzické přirozenosti svatá a nezměnitelná.

Sv. Kyprian píše: **„Každý, kdo se odděluje od Církve, spojuje se s nevěstkou,**“ což znamená, že podle jeho názoru *každý rozkol je podoben poskvrňujícímu a mrzkému hříchu smilstva*. Už u biblických proroků se zrada víry symbolicky nazývá smilstvem (je to duchovní smilstvo). Proto pohanská obětiště, kde Israelité zrazovali Hospodina, heretické sbory připomínané ve Zjevení Jana Theologa (*Zjev 2,9*) i modlitebny rozkolníků představují brlohy duchovní neřesti (rozkladu, zkázy) a v nich ve všech je pustošen (ničen) lidský duch.

Sv. Kyprian tvrdí, že *rozkolník je pro Církev „cizí a neužitečný, je to její nepřítel“*. A dle slov Spasitele – nepřítel Církve, který s ní bojuje, to je peklo: *„Brány pekelné ji nepřemohou“ (Mat 16,18)*. To značí, že kdo zápasí s Církví, je nejen ve službách pekla, ale dokonce vstoupil do pekelného vojska. A ženich přece mnohem přísněji, nežli svého nepřitele, ztrestá nepřitele své nevěsty – toho, kdo ji pomlouvá a zneuctuje. V souvislosti s tím nelze zapomínat, že Církev – to je Nevěsta Kristova a Láska Kristova.

Poté sv. Kyprian pronáší slova, která mohou být nazvána kvin-tesencí obsahu jeho knihy: **„Nemůže mít Boha za Otce ten, kdo nemá Církev za Matku.“** Tento výrok dle tradice pochází od svatých apoštolů. Stal se známým aforismem (i když v trošku jiné podobě: *„Komu Církev není Matkou, tomu Bůh není Otcem“*) a měl důstojenství dogmatu ve všech periodách církev-

ních dějin. *Pouze v Církvi, vykoupené Krví Krista Spasitele, můžeme nazývat Boha a Stvořitele světa svým Otcem.* Ve Starém zákoně se Bůh zjevoval lidem pod jménem Ellohim (Mocný, Silný), El (Silný), Jahve – Jehova (Jsoucí), Savaof (Vůdce nebeského vojska, zástupů), Šadaj (Záře a přítomnost Božství). Podle myšlenky sv. Basila Velikého je jméno „Otec“ nad ostatní jména, protože toto jméno zjevuje tajemství Svaté Trojice a vztah mezi Bohem Otcem a Bohem Synem. Bůh je Láska a ve jménu „Otec“ je obsažena hloubka Božské lásky k člověku. Bůh – v ráji – je přítomen jako Otec svojí láskou, milosrdenstvím a blízkostí ke svatým; Bůh – v pekle – je přítomen jako Soudce a věčně trestající Spravedlnost. Padlí andělé ztratili své synovství, Bůh zůstal pro své vzbouřené služebníky Pánem, leč nikoliv už jejich Otcem. Komu Církev není Matkou, pro toho Bůh není Otcem, ale věčně trestajícím Spravedlivým Soudcem. Jako oheň může být pro jedny světlem a teplem, ale pro jiné – mučením a zhoubou.

Rozkolníci praví: „My považujeme svoji církev za svou matku,“ jenže jejich církev – to je falešná církev (lži-církev), a proto jejich otec je falešným bohem – je to ten, kdo se už před stvořením viditelného světa vydával za Boha. Krádež jmen je obvyklá v magii a okultismu. Adepti jedné démonické sekty sebe nazývají „Anděly“, a přívrženci jiné, neméně hanebné, „Adamity“ – syny Adama. Některé okultistické sekty berou svá jména od takových slov jako „Sion“, „Růže a kříž“ apod. Můžeme vidět znevažující používání znaků a jmen, za nímž se skrývá démonický tajný smysl – čím větší svatostí oplývá nějaké jméno (či znamení), tím rouhavější je jeho svatokrádežné přisvojení. Naši rozkolníci však překonali i okultní sekty, když se nazvali „Pravoslavnou katolickou církví“ – na takovou bezočivost si netroufli ani rosikruciani či „Představitelé Sionu“.

Sv. Kyprian píše: **„Ten, kdo je vně Církve, by mohl být spasen jen v takovém případě, kdyby se mohl zachránit někdo z těch, kteří zůstali vně archy Noemovy.“**

Podle dávné tradice stavěl Noe archu v průběhu stovky let. Po

tuto dobu vyzýval své příbuzné k pokání a tím k odvrácení Božího hněvu, jenže ti se nad jeho proroctvími jen smáli. Podle slov Bible: „*Lidé se stali tělem*“ (Gen 6,3, Job 10,11), tělem, které jako by úplně pohltilo jejich ducha; lidé se připodobnili zemi, z níž byla učiněna těla prvostvořených lidí (Gen 6,7; pravosl. znění), jenže zemi neoživené dechem Božím. Jen u světla je vidět stín, v šeru stíny mizí; jenom u světla svědomí člověk cítí svoji hříšnost a potřebnost pokání. Když umlká a usíná svědomí, pak člověk přestává vidět své chyby, ztrácí schopnost odlišovat špatné od dobrého. Podle slov sv. Theofana Zlatovrnika, předpotopní lidé odpovídali Noemovi: „Co po nás chceš?, my žijeme tak, jako žijí všichni!“ Jakoby hříšníka ospravedlňovalo to, že hřeší nejen on, ale všichni!

Noe stavěl svůj koráb (archu) nikoliv na břehu moře, ale v horách, a to rozveselovalo lidi, kteří považovali praotce za blázna. Jenže doba určená na pokání minula. Proroctví se naplnilo. V průběhu čtyřiceti dní přšel liják, jaký v dějinách lidstva ještě nebyl viděn, takový, jakoby bylo nebe pohárem plným vody převráceným na zemi. Otevřely se prameny podzemních vod a jejich proudy se vylily na zemi. Podnebeská a podzemní propast jako by se spojily, aby zničily všechno živé na zemi. Lidé hledali útočiště před vodním živlem, před oceánem pohlcujícím zemi. Jedni se zavírali ve svých domech, doufajíce v pevnost kamenných stěn, druzí hledali záchranu ve větvích věkovitých stromů, a další vylezli na skály, myslíce, že utekou před záhubou na vrcholcích, ale vlny potopy pronásledovaly lidi všude a dostihly je – jako zvěř svoji kořist. Noemův koráb zůstal jediným místem záchrany, které sám Hospodin lidem ukázal, leč lidé neposlouchali hlasu proroka, a dobrovolně si zvolili smrt. Zvířata a dobytek poslechl hlasu praotce a vešel do archy, avšak pyšní lidé projevíli svou nevíru a přezíravost vůči slovům Noemovým. Přesto ani na stromech v lesích ani v hlubokých propastech ani ve výšinách orlích hnízd ani v rozsedlinách skal ani na vrcholcích hor pro sebe nikdo nenašel záchranu.

Archa (koráb) – to je obraz Církve; vně Církve není spásy. Předpotopní lidé určitě museli mít lodě, lodičky, vory, jenže potopa je

rozmetala jako třísky a moře je pohltilo. Když nastala potopa, lidé se vrhli k arše, ale ukázalo se, že archa je už zavřená. Podobně též Církev zve lidi k pokání před tím, než přijde Strašný soud, až však přijde Pán na zemi soudit živých i mrtvých, tehdy se brána Církve uzavře, jako vchod do archy. Jakýkoliv rozkol – to je snaha obejít se bez archy, snaha zachránit se vlastními silami, pokus učinit z několika klád svůj vlastní malý člun. Zvířata se zachraňují v arše, ale lidé umírají – i to je symbolické: kající hříšníky vidíme získávat Království nebeské, ale pyšné, kterým se nechťelo zachraňovat se mezi zvířaty a skotem, vidíme na mořském dně. Jak se jen podobají rozkolníci hanějící (kárající) Církev těm, kteří na výzvu Noemovu odpovídali: „Jak bych mohl být vedle zvířat a skotu!“ Není nám známo, koho vyvolí Bůh – zjevným hříšníkům je však lehčí přinést pokání, než pyšným a samolibým farizeům.

Mimochodem, je typické, že novozákonní rozkolníci – novaciáni a donatisté – současníci sv. Kypriana, nazývali sami sebe „kathary“, tj. „čisti“, tedy v podstatě stejně jako starozákonní farizeové. Leč Evangelium nám ukazuje, co je to farizejská čistota – je to maska, pod níž se skrývá nejodpornější vášeň – pýcha. O ní se píše: „Mrzký před Hospodinem je každý s nadýmajícím se srdcem“ (*Přisl 16,5*).

Nu, druhý koráb se neobjevil a oceán, který pokryl celý povrch země, změnil všechna útočiště v jediný hrob. Dnes existuje množství rozkolů – je to celá flotila hračkařských lodiček, a každá z nich se pokouší být místo Noemovy archy. Je všechny spojuje jedno – chtějí se zachránit nikoliv vírou v zaslíbení Boží, které bylo dáno Církvi, nýbrž lidskou důmyslností a silami, proto jsou všechny odsouzeny a všechny je čeká stejný úděl.

Sv. Kyprian vysvětluje, že slova Kristova: „**Kdo neshromáždí se Mnou, ten rozptyluje**“ (*Mat 12,30*), znamenají, že pole a vinice Kristovy – to je Církev, pouze tam je možno sbírat plody; mimo Církev, i kdyby se žnec namáhal jakkoliv, výsledkem jeho úsilí a odměnou za jeho práci bude pouze plevel a trní, neboť „shromáždující na jiném místě, nikoliv v Církvi, rozptyluje Církev

Kristovu“. Ten, kdo nezákonně shromažďuje (sklízí) a přisvojuje si cizí bohatství, klame a okrádá zákonného vlastníka, proto ti, kteří odvlékají lidi, kteří je přetahují (odlákávají) do herezí a rozkolů, berou Církvi její jediný majetek a poklad Boží – živé lidské duše. Ve vztahu k živým duším se takový dravec (kořistník) dopouští klamání, ve vztahu k Bohu je zlodějem, ve vztahu k Církvi je lupič, který drancuje.

Dále se sv. Kyprian opět vrací ke své hlavní myšlence: **„Církev je jediná a nedělitelná. Nejvyšším principem jednoty Církve – to je jednota Osob Svaté Trojice: ‘Já i Otec jedno jsme’ (Jan 10,30), ‘ti tři jsou jedno’ (1.Jn 5,7).“** Svatý dále píše: **„Myslí si snad někdo, že tato jednota založená na Božské neproměnitelnosti a sjednocení s nebeskými Tajemstvími může být v Církvi narušena a rozdrobena neshodami vzájemně protirečících žádostí?“** Sv. Kyprian tady vyjadřuje myšlenku, že *Církev je nezměnitelná, jako je nezměnitelné Samo Božství*, a že silou spojující (zpevňující) a uchovávající tuto jednotu je Nebeské tajemství, tj. blahodať Boží přebývající a působící v Církvi. Pozemská Církev nemůže být rozdělena, rozdrobena nebo proměněna už proto, že je sjednocena s Církví Nebeskou. Sv. Řehoř Theolog píše: „Bůh nemůže lhát, jinak by přestal být Bohem.“ Pán dal Církvi Svá zaslíbení, a ta nemohou být porušena nebo změněna (jim se nemůže zpronevěřit), jinak by se musel změnit Ten, kdo je pronesl.

Rozkolníci říkají: „My chceme uchovat čistotu víry.“ Sv. Kyprian jim odpovídá: **„Ten, kdo nechrání jednotu, nezachovává zákon Boží a nemůže uchovat víru v Otce i Syna, nedrží se pravé cesty ke spáse.“** Rozkolník nezachovává Boží zákon, protože *jednota Církve – to je zákon Boží*, daný na Sinaji i na Sionu. Principem a středem této jednoty byl ve Starém zákoně Jerusalemský chrám, jediný chrám Pravého Boha ve světě; v novozákonní Církvi je však základem jednoty jednota hierarchie, která se zvláště plně a hluboce projevuje v liturgickém společenství.

Rozkolníci neochraňují víru v Otce i Syna, jelikož rozkolník nevěří v zaslíbení Boha Otce, který se zjevuje ve Starém zákoně, vyje-

vuje Mojžíšovi při zjevení na Sinaji obraz jediné svatyně, jako symbol jednoty Církve; rozkolník nevěří v Boha Syna, který v Novém zákoně říká, že peklo nepřemůže Církev (*Mat 16,18*), nevěří ani v Ducha Svatého, který vybudoval Církev a přebývá v ní. Ve své nevěře nebo pochybnostech o zaslíbeních Božích daných Církví zavrhuje rozkolník víru ve Svatou Trojici – kdyby „brány pekelné“ přemohly Církev, znamenalo by to, že přemohly Boží zaslíbení, což by znamenalo, že zvítězily nad Tím, kdo slíbil chránit svoji Církev.

Rozkol se nedrží pravé cesty. Tam, kde v horách mezi propastmi prochází pouze jediná cesta a jediný špatný krok má za následek pád se srázu a smrt, tam, kde nad divokou řekou je natažen jen jeden úzký most a je potřeba zkušeného průvodce, tam rozkolníci opovrhují tím vším, majíce za to, že jim je dobře známa „pravá“ cesta.

Rozkolníci říkají: „My jsme Církev,“ – tudíž ohnivé jazyky, vytvářející Církev, pohasly. Rozkolníci říkají: „My jsme zůstali s Církví, ale vy jste odpadli od nás,“ – co to znamená? Kapka deště křičí k oblaku: „Ty jsi se ode mě oddělil!“ ... Chlup vypadlý ze lví hřívý běduje: „Ubohý lev, visel na mně, co s ním teď bude?“ Kamínek kutálející se s hory řekl: „Hleďte, skála se ode mne odtrhla.“ Ostatně, mezi kaménkem a horou, je méně rozdílů, než mezi skupinou samozvanců – dobrodruhů a světovou Církví. Z velkého množství kaménků je možno učinit něco na způsob hory, ale z rozkolníků – i kdyby počtem převýšili všechny lidi země – se nikdy nevytvoří Církev; oni jen rozšiřují útroby pekla...

Počátkem Církve je předvěčné světlo Božské Trojice. Počátkem rozkolu je lživé, mrtvé, fosforeskující světlo Lucifera. Pro nezkušené a do vášní pohroužené se zdá být září a bleskem, leč asketi viděli toto světlo v podobě čadícího, krvavého plamene.

Počátek Církve je Logos (Slovo)⁹ – velemoudrost a moc Boží. Počátek rozkolu je chaos. Navenek se projevuje jako zlomek církevní struktury, jako zavržení /zákonné, kanonické/ hierarchie; vnitřní chaos rozkolu – to je různomyslnost, opozice nejen vůči Církvi, ale i druh k druhu, sílící opozice názorů ... Je to mravní i intelektuální entropie.

Moc, která povolala Církev k životu – to je láska Boha ke svému stvoření. Moc, která povolala rozkol – to je pýcha a vládyčtivost andělů i lidí. Základem Církve je Kříž a Oběť, Ukřížování a Vzkříšení Kristovo, jež mysticky pokračuje v Eucharistii. Základem rozkolu je povstání andělů, které začalo na nebi a pokračuje na zemi. Ozvěna tohoto povstání zní v lidském srdci jako výzva ke vzpouře. ... Nadějí Církve je zaslíbení dané Bohem. Nadějí rozkolu je doufání ve vlastní spravedlnost, záměna Božího Zjevení a Slova Božího za lidské názory. ...

*Pán prosil Nebeského Otce, aby jeho učedníci byli jednotni, tato prosba se vyplnila v jednotě Církve. Viditelným principem jednoty je církevní hierarchie, proto sv. Ignatij Theoforos praví: „**Ti, kteří jsou Boží a Ježíše Krista, jsou s episkopem**“ (sv. Ignatios Antiochijský, dopis k filadelfským). Satan prosil o dovolení rozsévat učedníky Páně, tj. Církev, do všech stran jako pšenici, ale Pán samotné zlo obrátil v dobro – bouře pronásledování, herezí a rozkolů rozehnaly do všech stran jen prázdné plevy, ty, kteří podle slov apoštola Jana: **byli s námi, „ale nebyli naši“** (1.Jn 2,19); **plná zrna však zůstala v sýpce – Církvi**. Tak ďáblovu prosbu o zničení Církve Bůh obrátil v její očistění od všeho cizího. Satan vzal z Církve jen to, co mu už stejně patřilo.*

Sv. Kyprian používá jako příklad jednoty Církve *chitón Páně*, který „nebyl rozdělen a roztrhán, ale byl dán celý tomu, komu určil los“. **„Chitón byl beze švů, ale celý tkaný svrchu“** (Jan 19,23). Svatý vidí pod slovy „*tkaný svrchu*“ jednotu Církve sestupující s Nebe od Boha Otce, proto nemohl být *chitón roztrhán lidmi a „jednou pro vždy si udržel svou pevnou a nerozdělitelnou ce-*

listvost“. Sv. Kyprian zde potvrzuje, že jednota a nezměnitelnost Církvě jsou dány Bohem jednou pro vždy. Je to dar shůry, dar Boha své Církvě.

Svatý Otec říká o rozkolnících: **„Nemůže mít (vlastnit) oděv Kristův (blahodať) ten, kdo roztrhává Kristovu Církev.“** A dále svatý Kyprian vypráví biblickou zprávu o tom, jak po smrti Šalomouna bylo vyřčeno proroctví o rozdělení království i národa: „...prorok Achiáš se setkal na poli s Jeroboamem, roztrhal svůj oděv na dvanáct kusů a řekl: Vezmi si deset kusů, neboť tak praví Hospodin Bůh Izraele: hled, já vezmu (vytrhnu) království z ruky Šalomounovy a dám ti deset kmenů, ale jeden kmen zůstane při něm“ (3.Král 11,31–32). „Tedy, když dvanáct kmenů izraelských mělo být rozděleno, tak prorok Achiáš trhá svůj oděv. **Avšak lid Kristův nemůže být rozdělen, podobně jako chitón Páně ... nerozdělitelnou pevností svého spojení ... ukazuje na nerozdělitelný souhlas nás všech, kteří jsme oblečeni v Krista ... Tajemným znamením svého oděvu Pán předobrazil jednotu Církvě.“**

Křesťan nemůže být rozkolníkem, a rozkolník nemůže být křesťanem: **„Kdo ... je tak bezbožný a věrolomný, kdo je natolik nakažen vášní k rozepřím, že považuje za možné nebo má smělost roztrhávat Božskou jednotu – oděv Páně – Církev Kristovu?“**

Sv. Kyprian uvádí slova Páně z Evangelia od Jana: **„A bude jedno stádce a jeden Pastýř“** (Jan 10,16); tímto jediným stádcem je Církev, jediným Pastýřem je Kristus. Pozemským obrazem Krista je episkop, který se nachází v nerozděleném svazku s jinými episkopy – podle podobnosti jednoty Osob Svaté Trojice. Kartagenský biskup praví: **„Kdo by si mohl myslet, že na jednom místě mohou být buď mnozí pastýři nebo mnohá stáda?“** Jestli je episkop živým symbolem Krista, pak lžiepiskop je zlodějem toho jména, obrazem ďábla, který padl jednak sám a dále za sebou táhne anděly s nebe. Satan zde na zemi pokračuje ve svém díle, lapá v cizím stádcí; když nemůže být několik pastýřů v jednom stádcí, tak tedy ty, kteří se oddělili od stádce, vleče za sebou

jako vlk do svého brlohu. Tu samou myšlenku vyslovuje i sv. Jan Zlatoústý: „**Pokud jsi v ohradě Církve, tak jsi v ovčinci; zde jsi v bezpečí; avšak vyjdeš-li z ohrady, chytí tě šelma.**“

Sv. Kyprian píše, že *paschální Beránek* ve Starém zákoně předobrazoval Krista. Tento beránek měl být připraven v jednom domě, v jedné rodině, odděleně od cizích – dokonce ani jeho kosti nebylo dovoleno vynášet ven. Sv. Kyprian říká, že Tělo Kristovo – svátost (svatyně) Páně – nemůže být vynesena z domu, a pro křesťana „*není jiného domu, kromě jediné Církve*“. To značí, že **mimo Církev nemohou být (svaté) Tajiny**. *Imitace Tajin*, vykonávaná rozkolníky, to je urážka Boha, je to boj proti Duchu Svatému, který přebývá v Církvi. Sv. Kyprian uvádí odkaz apoštola Pavla: „**Prosím vás ... aby ... nebylo mezi vámi rozdělení**“ (1.Kor 1,10), hleďte „**chránit jednotu ducha ve svazku pokoje**“ (Ef 4,3).

Táže se rozkolníka: „*Ty si myslíš, že je možno stát a žít vzdálen od Církve, připraviv si jiné rozličné příbytky?*“ „*Stát*“ znamená přebývat v pravdě. Člověk – to je jediná bytost na zemi, která může stát vzpřímeně, člověk polohou svého těla jako by ukazoval na zacílení ducha k nebi; všechny ostatní bytosti jsou skloněny k zemi. „*Žít*“ znamená být v blahodati, dýchat ji v modlitbě, nasycovat se jí v Tajinách. Vně Církve člověk nemůže stát, jeho duch – nemaje blahodatných křídel – se trmácí po zemi. Bez Církve člověk nemůže žít; duch nemající společenství s Bohem je už zde na zemi předurčen (odsouzen) k věčné smrti (podle slov dávných teologů: k jinému bytí, k existenci, která je cizí podstatě ducha). Příbytky, které si lidé staví místo Církve, se mění ve vězení ducha a předsálí pekla.

Sv. Kyprian píše, že v Církvi má vládnout dobrosrdečnost a láska, „*bratrství má v lásce napodobovat holubice, a v mírnosti (dobrotě) a tichosti být srovnatelné s beránky a ovečkami*“. Píše dále, že v srdcích některých křesťanů je „*zvěrstvo vlků, zuřivost psů, smrtonosný jed hadů a jiná krvelačná krutost šelem*“. Jsou to nevykořeněné vášně, které hubí křesťany tak, jako zničenost zahubila Jidáše, a proto „**je potřeba se radovat, když lidé podobní těmto**

se oddělují od Církve, aby nákazou své sveřeposti a jedovatosti nezhubili holuby a ovce Kristovy. Nemůže být spojena hořkost se sladkostí, tma se světlem ... válka s mírem ... bouře s tišinou“. Pronásledování, hereze, rozkoly – to vše jsou děti ďábla, leč sám ďábel – aniž si to přeje – spolupracuje svým zlem na vítězství dobra. *Pronásledování vnější i vnitřní očišťují Církev*, proto sv. Jan Zlatoústý ve výkladu Skutků svatých apoštolů pravil: **„To nejnebezpečnější pro Církev je, když není pronásledování.“** To však neospravedlňuje pronásledovatele, jen je to zahanbuje. Sv. Kyprian říká, že bouře láme jen slabé stromy, ale nemůže vyrvat ze země ty, které mají hluboké kořeny a rostou na pevném podloží.

Pronásledování, hereze a rozkoly očišťují Církev – jako oheň stříbro. V době zkoušek a pokušení se vyjevuje to, co se tajilo v hlubině lidských srdcí – jako náhlý záblesk světla ozáří hlubokou noc. Při zkouškách se prověřuje víra člověka, podobně jako když mistr prověřuje pevnost odlitého zvonu tím, že s ním udeří o kámen. *Po bouři bývá vzduch obzvláště čistý.*

Sv. Kyprian tvrdí: **„Ať si nikdo nemyslí, že by se dobří mohli oddělit od Církve.“** Pokud by někdo upadl do rozkolu náhodně – jako je možno náhle spadnout do vlčí jámy – pak /skutečný/ křesťan nevydrží v rozkolu dlouho; bude cítit mrtvolný, luciferský duch rozkolu, který svírá lidské srdce jakoby předtuchou smrti, a v hloubi lidské duše vzniká pociťování stesku – jako bolest skrytého zranění. I kdyby křesťan – ať již kvůli své neznalosti či prostotě – nemohl odpovědět na argumenty rozkolníků, podobné sítím, jimiž se lapají ptáci, i tak mu samo jeho srdce napoví, že v rozkolu působí duch lži. Proč dobrý člověk nemůže vydržet v rozkolu? Protože skutečná dobrota je vítězstvím nad egoismem a pýchou, kdežto rozkol je působiště vášní.

Sv. Kyprian připomíná slova Jana Theologa: **„Oni vyšli z nás, ale nebyli z nás, neboť kdyby byli z nás, tak by s námi zůstali; jenže oni odešli a tím se ukázalo, že nejsou všichni naši“** (1.J 2,19). Rozkol – to je zkouška víry. Pád andělů se uskutečnil v jedi-

ném okamžiku. Anděl je podobný čistému a zářivému plameni, avšak když jeho plamen zhasne, pak už nemůže znovu vzplnout. Andělé nemají tu složenou dvojitou přirozenost jako člověk¹⁰. V něm nemohou být současně hřích i blahodať, dobro i zlo; anděl buď cele náleží dobru, anebo stejně plně a nerozdílně slouží zlu. Anděl může být pouze světlem, nebo pouze tmou. Pán praví v Evangelii: „Viděl jsem satana, padajícího s nebe jako blesk“ (*Luk 10,18*). Svatí Otcové říkají, že podobenství blesku ukazuje na předchozí záři a krásu Lucifera, a zároveň na rychlost jeho pádu.

Jak jsme již uvedli, hřích rozkolu opakuje hřích Lucifera, leč pokušení se děje jinak. Lidská duše není podobná plameni, ale spíše uhlíkům – ty mohou být pokryty popelem, zdají se být uhaslé, ale poryvem větru nebo nějakým horkým předmětem mohou být znovu rozpáleny a vzplanout. V tento čas však ztěží určíme, co je pod popelem – zda ohněm sálající uhlíky nebo jen samý vychladlý prach. Ap. Jan Theolog poznamenává, že existuje neviditelná hranice, kterou když lidé překročí, stanou se už neschopnými mravního obrození; tento stav nazývá „*hříchem k smrti*“ (*srov. 1.J 5,16*). Zopakujme – v srdci je skládán celý lidský život. „Tvář“ srdce – neviditelná pro svět a někdy i pro samotného člověka (může se to stát) – určuje jeho jednání (kam kráčí), a sem patří i jeho volba mezi Církví a rozkolem. Některým se podaří z rozkolu odejít – jako by vycházeli z ohně, se spáleným oděvem, leč žijí; jiní v rozkolu shoří a umírají.

Ap. Jan Theolog, který ve svém listu odsuzuje rozkol, praví věrným: „Vy máte pomazání od Svatého a znáte vše“ (*1.Jan 2,20*). Pomazání – to je blahodať; blahodať působící v srdci dává člověku možnost pocítit, že v rozkolu je přítomen „otec lži“ (*Jan 8,44*). Tak např. když člověk sejde z ulice do malé a nevětrané pivnice, ihned ucítí nesnesitelný zápach; avšak ten, kdo tráví v takové nálevně veškerý čas, přestal už cítit zatuchlost a zápach zkaženého vzduchu.

10 Zde se chce vyjádřit, že člověk je bytostí psychosomatickou; pozn. překl.

K odpadnutí od Církve musel člověk předem ztratit blahodať, i když se ještě stále formálně nalézal v Církvi.

Díl III.

Svatý mučedník biskup Kyprian píše: „...**vzdorná¹¹ mysl v sobě nemá pokoj, rozsévá nesváry a věrolomnost a nedrží se jednoty.**“ Láska a pokora vyhledávají jednotu. Pýcha se staví do opozice vůči druhým; pýcha odděluje¹² člověka, zužuje jeho život, uzavírá jej do kruhu vlastního ega. Mezi pyšnými je rivalita, ale ne jednota. A jestli se sjednocují, tak jen kvůli boji proti někomu, a potom dřívější spojenci začínají nepřátelství mezi sebou.

„Vzdorná mysl“ nemá pokoje, je stále nespokojená, stále reptá; „předvolává“ cizí nespravedlnosti, vyhledává cizí hříchy a sytí se jimi – podobně jako červi v hrobě rozkládajícím se tělem. Taková mysl nechválí Boha, protože celý svět jí připadá jako přehlídka ohavností (nepěkností); poslušnost je pro ni směšná, pokora nepochopitelná, a tak nenalézá pokoje a klidu na této zemi, na níž vykvétají květy blahodati. Sv. Řehoř Theolog píše, že **hříšník chce, aby se hříchy zdály být čímsi božským**, a „vzporná mysl“ si přeje, aby její nepřetržitě reptání a odsuzování vypadaly jako zápas za pravdu.

Na rozpaky některých lidí proč všemohoucí Bůh dopouští hereze a rozkoly odpovídá kartagenský biskup: „**Pán, šetře naši svobodnou volbu, dovoluje to vše, aby se skrze zkoušku srdcí a myslí v zápase za pravdu ukázala čistá víra.**“ I přesto rozkol nepřestane být zlem, bez ohledu na to, že se jeho důsledky mohou stát pro Církev užitečnými. Největším dobrem pro lidstvo byla golgotská Oběť, leč nemůžeme přece pochválit Jidáše a děkovat mu za to, že svou zradou k ní přispěl. Zištná duše a zlá vůle ho ponoukly ke zločinu; Kříž Páně se však stal mečem, který porazil satana.

11 Vzporná, umíněná

12 Přivádí do osamocení

Smutná událost (rozkolu)¹³ nás přiměla, abychom se hlouběji zamysleli na tím, jaký význam má Církev v životě křesťana, jak máme zachovávat Pravoslaví a co je potřebné pro spásu člověka. Pobídla nás obrátit se při hledání řešení k dílům svatých Otců. Donutila nás k větší odpovědnosti ve vztahu k našim chybám, být opatrnější ve slovech, jež mohou někoho pohoršit. „Rozhoupala“ lidi, kteří byli neteční k náboženství, jakoby je probudila ze spánku. Připomenula „nominálním“ (formálním) křesťanům, že pro spásu je nutná nejen vnější příslušnost k Církvi, ale též vést církevní život.

Sv. Kyprian píše: **„Tak jsou vyzkoušeni věrní a zjevení jsou věrolomní; tak – ještě před soudným dnem – oddalují se duše spravedlivých od nespravedlivých a odlučuje se plevel od zrna! Oddělují se ti, kteří – aniž by byli Bohem ustanoveni – svévolně se chápou vlády nad nerozvážnými davy, bez zákonného posvěcení se staví za vůdce, přisvojující sobě jméno episkopa, i když jim episkopství nikdo nedal.“** Tady sv. Kyprian označuje zvláště ty, kteří stanuli v čele rozkolu, kteří nezákonně – proti božským kánonům – navzdor Církvi, přivlastnili si hodnost biskupa. Lžibiskup (falešný biskup) – to je zloděj převlečený za krále. Sv. Kyprian píše, že takový člověk sám nad sebou vynesl soud ještě před Strašným soudem – už za svého (pozemského) života se vůdcové rozkolu a lžibiskupové nacházejí v pekle; nejsou jen oběťmi pekla, ale loví pro peklo a zavlékají sem i druhé. Svatý Kyprian o nich píše: *„Svatý Duch je v žalmech nazývá těmi, kdo sedí na stolicích zhoubců (srovn. Ž 1,1; cirk. překl.), kdo jsou ránou a nákazou pro víru; nazývá je lidmi, kteří klamou skrze hadovu tlamu dovednou v převrácení pravdy smrtícím jazykem vyorhující vražedný jed; lidmi, jejichž slovo ... rozšiřující se jako rakovina (srovn. 2.Tim 2,17) vlévá smrtelnou nákazu do srdce každého, kdo s nimi hovoří.“*

13 Autor hovoří o nynějším rozkolu v Gruzínské pravoslavné církvi (rozkol patří pod „synod v opozici“ vedený současným metropolitou Kyprianosem Kucundou z Recka /Oropos a Fili/, který vznikl nedávno jiným rozkolem v jedné z řeckých starostylních jurisdikcí).

V evangeliu jsou popisovány případy *posedlosti*, kdy nešťastní lidé proti své vůli ze sebe chrlili rouhání na to, co je svaté; lépe řečeno – démon násilně hovořil skrze ústa těchto posedlých (*viz Mar 5,2–15*). V rozkolech je ten nejhorší typ posedlosti, když se člověk dobrovolně stává jednoho ducha s ďáblem a odevzdá své srdce i ústa temnému duchu. Podle myšlenky sv. Theofana Zastvornika se démoni scházejí v pekle, konají tam shromáždění, na kterých se radí, jakými způsoby hubit lidské duše; chystají tam plány, domlouvají se, jak oklamat své oběti, – stejně tak i rozkolníci rokují (konferují) o tom, jak bojovat s Církví, jak odtrhnout dítko od Matky, která je duchovně porodila. To je ten *stolec zhoubců* v pekle i na zemi, který má na mysli Žalmista, když nazývá blaženým toho, kdo nepřijímá účast ve skutcích tmy a široce se vyhýbá rozkolnickým domům jako bažině (*Ž 1,1; 118/119,1 – církv. překl.*).

„Rána“ – to je nehojící se, hnisající zranění, „nákaza“ – rychle se rozšiřující nemoc, „hadova tlama“ – to je skryté nebezpečí: had se schovává v trávě, ve škvírách mezi kameny, a v rozkolu se hřích schovává pod zdáním zbožnosti; had při kousnutí vstříkuje do krve jed, rozkolník otráví samotnou duši; rozkolníci jsou „*obratnými v převracení pravdy*“ – jak by nemohli být obratnými, když jejich otec, ďábel, svedl naše prarodiče nikoliv přímou lží, ale převrácením pravdy. Je-li lež nepřítomností pravdy, protichůdná pravdě, pak polopravda je pokus přinutit pravdu, aby sloužila lži (někteří filosofové položertem říkali, že ďábel je profesor dialektiky, ale laik v logice).

Řeči rozkolníků se /v člověku/ šíří, jako rakovina. Podobně jako když rakovinné nádory, metastáze, jako chapadla chobotnice ovíjejí lidské tělo, vysávají životní tekutiny z organismu a mění vnitřní orgány v kusy hnijícího masa. Stejně tak i slova vůdců rozkolu, přijímaná s důvěrou a sympatiemi, přivínou se k duši člověka, obrušují a rozdrobují jeho víru. Tato nemoc je téměř nevléčitelná.

„Rozhovor vlévá smrtelnou nákazu do srdce“ – hle, i svatý apoštol Pavel praví: „**Heretika se po prvním a druhém napome-**

nutí zřekni“ (Tit 3,10). Ve svatém Písmu a u mužů apoštolských se do pojmu „hereze“ zahrnoval i rozkol. V doslovném významu — hereze — to je víra ve své mínění, odlišné od názoru Církve. Proto když sv. Kyprian hovoří o hříchu rozkolu, používá citáty z Písma svatého o hříchu hereze.

Srovnává lžiepiskopy a vůdce rozkolu s lžiproroky Starého zákona, kteří byli kouzelníky a čaroději. Tito klamali národ lživými proroctvími, vydávající se za Boží proroky, vedli za pomoci těch nejnečistších prostředků boj proti pravým prorokům, kteří oznamovali králům i lidu Boží slova. O starozákonních lžiprorocích pravil Hospodin: „**Opustili Mne, pramen vody živé, a vytesali si nádrže popraskané, které nemohou vodu udržet**“ (Jeremiáš 2,13). Tato slova sv. Kyprian vztahuje taktéž i rozkolníkům doby novozákonní. *Popraskané nádrže* – to je obraz nepřítomnosti či ztráty blahodati.

Rozkolníci se odvolávají na slova Páně: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu Mém, tam jsem já uprostřed nich“ (Mat 18,20). Jenže *jak se mohou shromáždit ve jménu Páně ti, kteří se shromáždí k válce s Církví Kristovou?* Jak může být Kristus uprostřed rozkolníků, když On je ve své Církvi jako v Království svém? V tlupě zločinců také můžeme nalézt poslušnost k jejich vůdci, také tam může být mír a souhlas, když se lupiči scházejí, aby přepadli svou oběť; avšak tento souhlas není ve jménu Kristově, nýbrž ve jménu vykonávání zločinu!

Sv. mučedník Kyprian píše: „*Ten, kdo přichází, aby obětoval svou žertvou, a chová vůči někomu nepřátelství, takového Pán nepřipouští k oltáři, ale přikazuje, aby se nejprve smířil s bratrem, a teprve pak aby se vrátil v pokoji přinést Bohu dar*“ (viz Mat 5,23–24). Bůh nepřijal oběť Kainovu, protože Kain dovolil, aby do jeho srdce vystoupilo nepřátelství a závist k Ábelovi, a tudíž přinášel oběť s nečistým srdcem; nemohl mít pokoj s Bohem ten, kdo neměl pokoj s bratrem (viz Gen 4,3–7). Sv. Kyprian se táže: „**Jaký pokoj si /při žehnutí vzájemně/ udělují nepřátelé bratrů? Jaké oběti si myslí, že přinášejí závistníci kněží? Opravdu si myslí, že když se**

shromažďují, **tak je s nimi Kristus přítomen, když se shromažďují mimo Církev Kristovu?**“

Dvanáct apoštolů bylo přítomno spolu s Kristem na tajemné večeři *v jednom domě, za jedním stolem*. Tento dům, kde se stalo veliké Tajemství Eucharistie, vyjadřuje sám sebou jednotu Církve. Z dvanáctera apoštolů jeden opustil bratrstvo a narušil jednotu. Kdyby zůstal na Tajemné večeři s Kristem a apoštolů až do konce, pak by nevykonal svůj strašný skutek. On však raději opustil jednotu, a proto zahynul. Apoštolé, kteří zůstali s Kristem, přebývají s Ním na věky v Království světla. Jidáš, který mohl spolu s nimi získat Nebe, však zůstal sám, dovlekl se pouze k větvi stromu, na kterou si přivázal oprátku. Strom však nesnesl dotyk zrádce a shodil se sebe mrtvé tělo na zem; větev se odlomila, jakoby nevydržela tíhu Jidášem spáchaného hříchu; dokonce ani země, z níž jsou učiněna těla potomků Adamových, nepřijala mrtvolu – vnitřnosti Jidášovy vyhrězly – ten, kdo v sobě ztratil Boží obraz, ležel jako hromádka hnoje a prachu, ztrativ vzhled člověka. Jediný, kdo jej přijal, bylo podsvětí.

Sv. Jan Zlatoustý píše, že „brána pekla“, která bojuje proti Církvi, to jsou hříchy stahující lidi do pekla. Hříchy zřeknutí se Krista a odpadnutí od Církve mají za následek jediné: umrtvení ducha, ztrátu blahodati a odloučení od Boha.

V rozkolu je místo duchovnosti podstrčena *duševnost*. Může tam být mnoho vroucnosti i vášnivosti, ale nikoliv ten pokoj, o němž mluvil Pán: „*Pokoj svůj vám dávám*“ (Jan 14,27); pokoj jakožto ničím nenarušovaný stav srdce, stav, který není otřásán vnějšími proměnami a nezávisí na konkrétní situaci, který spočívá hlouběji než nestálé lidské smysly; pokoj jakožto společenství duše s blahodatí, kdy se mysl člověka stává čistou a jasnou, ale vůle pevnou, jako útes, kterým vlny nemohou pohnout z jeho místa, i když na něj dorážejí ze všech stran. Boží pokoj – to je odstranění všech vnitřních rozporů (odmlouvání) drásajících a oslabujících duši, a blahodať Svatého Ducha, který zjevuje nový, neznámý život, ve srovnání s nímž vypadá pozemský život jako

pouhé snění. V rozkolu není jedno ani druhé, tam se stále pevněji utahují uzly odporu, tam namísto blahodati je zanícenost vlastním blouzněním – pyšné srdce prožívá ve světě halucinaci o své velikosti.

Prvním rozkolníkem na Nebi byl satan a na zemi Kain. Příčinou rozkolu na Nebi byla *pýcha*, na zemi – *závist*, která dovedla nejstaršího syna Adamova k bratrovraždě (*Gen 4,8*). V každém rozkolu je přítomen duch bratrovraždy, neboť rozkol – to znamená zavraždit lásku a zničit jednotu. Rozkolník nemůže milovat ty, kteří jsou v Církvě, protože oni jsou živou obžalobou jeho odpadnutí. Rozkol – to je vraždění duší, vražda těch, kteří byli přivábeni do rozkolu. Někteří vykladači soudí, že Kain vykonal rituální vraždu – byl prvním na zemi, kdo přinesl oběť satanu, a tím rozdělil předpotopní Církev, kterou vytvářela rodina Adamova. Bůh odmítl oběť Kaina kvůli nečistotě myšlenek jeho srdce, a on tedy přinesl oběť ďáblu, který již dávno přebýval v Kainově srdci. Ábel byl předobrazem Krista, a Kain démona. Krev Ábelova volala k Nebi, Krev Krista sjednotila Nebe se zemí.

Od Kaina přešlo k jeho potomkům uctívání démonů a magie – rozšiřovalo se to a posilovalo, jako by to zapouštělo kořeny do země. Když se Kainovi narodilo dítě, zasvětili jeho rod satanu a odevzdali ho démonu jako nějakému „ochrannému andělovi“. V Kainově pokolení nebylo žádného spravedlivce. V předpotopní době existovaly na zemi dvě církve: Církev Boží z potomků Sétha a církve satanova z potomků Kainových. Pokolení Kainovo – to je obraz rozkolu, v němž nemohou být svatí, protože v něm není Svatý Duch.

Sv. Kyprian usvědčuje rozkolníky se stejnou mocí, jako bibličtí proroci obvinili ty, kteří opustili Hospodina a upadli do modloslužby. Některá místa jeho knihy připomínají svojí inspirovanou silou, neopakovatelností obrazů a jasnou tezí a kontrastů, jazyk proroka Isaiáše.

Svatý píše: „...i kdyby taková /rozkolníci/ vytrpěli třeba smrt kvůli vyznávání jména (Kristova), jejich poskvrnu nesmyje dokonce ani krev. Nesmazatelnou a těžkou vinu nesváru ne-

lze očistit ba ani utrpením. Nemůže být /svatým/ mučedníkem ten, kdo se nenachází v Církvi; nemůže dosáhnout Království ten, kdo opouští Církev“ – tu Církev, které je Království zaslíbeno. „Nemohou přebývat s Bohem ti, kteří nechtějí být s námi v jednomyslnosti v Církvi Boží – i kdyby byvše odevzdání (na mučení), shořeli v ohni ... nebo vypustili svého ducha, byvše předhozeni k sežrání šelmám, stejně ani to se pro ně nestane korunou víry, ale bude to trestem za věrolomnost – nebude to slavným završením zbožného zápasu, ale exitem zoufalství.“

Mučednictví – to je vyznání víry, napsané krví mučedníkovou a ověřené (potvrzené) jeho smrtí jako pečeti. Je to všezahrnující zasvěcení se Bohu, kdy se pravda stává dražší než samotný vlastní život. Křesťanství požaduje od člověka neustálé oběti, mučednictvím pak člověk přináší sám sebe jako oběť – je to vyšší druh společenství s Bohem. Mučedník odevzdává dočasný život a nachází věčný; *prolévaje krev, dostává Ducha*; umíraje, rodí se; opouštěje vše, co má, obdrží výměnou vše, co má Bůh, a to takovou měrou, jakou to může přijmout a unést. Svatí Otcové nazývali mučednictví druhým křtem, při němž – jako při svaté Tajině – jsou odpuštěny všechny hříchy.

Jenže i u pohanů a heretiků byli mučedníci, např. gnostici – Valentiáni sami vyhledávali smrt. A kolik jen lidí prolilo svou i cizí krev za falešné ideály a prázdné utopie! Stala se snad pro ně taková smrt věčnou spásou? To by se pak pohané, usmrcení za víru v modly, stali syny Božími, a kněží Baalovi, zabítí prorokem Eliášem, by byli proslaveni jako svatí!

Někdo může namítnout, že pohané umřeli pro jméno ďábla, ale rozkolníci pro jméno Kristovo; je však Kristovo jméno jen řadou písmen? Kristus může být skutečně poznán pouze v Církvi – skrze Svatého Ducha. Heretik Nestorius narušil církevní učení o Božím Synu; umřel pak ve vyhnanství na těžkou bolestivou nemoc. Co následovalo: věčný život nebo věčná smrt? ...

Kristus je poznáván a mysticky se usídluje v člověku jenom skrze Svatého Ducha. Mnozí, kteří se potkávali s Kristem a vidě-

li ho svýma tělesnými očima, naslouchali jeho kázáním, nepoznali v něm Spasitele. Ježíšova skutečná tvář pro ně zůstala neviditelná. Místo ní si vytvořili ve svých myslích a srdcích falešný obraz Krista.

Kdo bojuje s Církví, bojuje se Svatým Duchem. Bohoborec — heretik nebo rozkolník — nazývá jménem Kristovým jiného ducha, vidí jinou tvář, kterou však považuje za obraz Kristův. Stane-li se bohoborec dokonce mučedníkem, tedy za koho je prolita jeho krev?, — za temného Kristova protichůdce, který přebývá v rozkolu, za antikrista.

Mimochodem, někdy se ďábel zjevuje v podobě Kristově asketům, a ti, kteří se *nevědomky* pokloní duchu pekla, se odevzdají pod jeho moc — končí to posedlostí, těžkými nemocemi či dokonce smrtí. Můžeme slyšet otázku: „Čím se provinili tito lidé, vždyť chtěli vidět Krista a poklonit se mu? K nohám ďábla se sklonili z nevědomosti, náhodně, nepřáli si nic takového.“ Ano, tito lidé si zavinili svou zkoušku a možná i smrt, protože proti příkázáním a tradici Církve přijali svévolně toto vidění (zjevení), považující sebe za hodné, aby se jim zjevil Bůh. Tomu vidění totiž měli bývali byli odvětit: „Nejdříve se otáží svých duchovních otců, kdo jsi,“ protože Církev učí brát se cestou pokory a poznáváním své nehodnosti. Rozkol — stejně jako obelstění (oklamání ďáblem) — je založen na pýše; tam mají svého „krista“ — anděla tmy, předstírajícího, že je Kristus; tam mají jejich ducha — nikoliv Ducha Svatého, Ducha pokoje, lásky, čistoty a moudrosti, nýbrž ducha namyšlenosti, povyšování se, rouhání, rozbrojů a rozdělení.

Pochybnosti rozkolníků o pravosti své víry — to je ještě blikavý paprsek jejich naděje na spásu. Avšak jistota ve své lži, která dochází až k připravenosti vytrpět za ni mučení, — to už je krajní stupeň odsouzení, stav, v němž už není obrody a návratu do Církve.

Mučednictví — to je sebeobětující zřeknutí se sebe pro Boha. Lžimučednictví — to je zřeknutí se sebe, aby mohla být oslavena lež. Lžimučedník se tak duchem sjednocuje s ďáblem. Apoštol

Pavel píše: „... **nedosáhne korunování ten, kdo nezápásí řádně**“ (2.Tim 2,5). V duchovním světě není nic „neutrální“ – kdo vede zápas nezákonně, a tím spíše ten, kdo jde přímo proti zákonu, toho korunuje sám satan znamením Kainovým. Rozkolníci si myslí, že oni zápásí za Krista, avšak kdyby byl Kristus v nich, s nimi a u nich, pak by tedy tento „Kristus“ bojoval s Církví, „Kristus“ by zápasil s pravým Kristem. Opravdu zrádce, který přeběhl do stanu nepřítelů a byl zabit při boji proti svým, obdrží po smrti odměnu? Co s ním učiní?, – pochovají ho s poctami nebo ho vyhodí ven jako zdechlého psa, aby neposkvřoval společný hrob a neležel společně s těmi, kteří zůstali věrni své přísaze?

Mučedník za Krista se v řečtině a některých dalších jazycích nazývá „svědkem“. O čem může svědčit mučedník-rozkolník? O tom, že jeho boj proti Církvi trval až do samé smrti? O své pýše, úporné a pevné jako kámen? O dokonaném odpadnutí od Církve, které se stalo nezvratným a nepřekonatelným jako propast? Smrt lžimučedníků – to je ztráta veškeré naděje, je to křik bezvýchodného zoufalství.

Sv. Kyprian uvažuje: **Je-li největším přikázáním láska k Bohu a k lidem, tak tím největším hříchem je rozdělení, neboť tím se ničí láska.** Duchovní láska se uskutečňuje pouze v Církvi, jež je obrazem nebeského Království a cestou k němu. *I ve světě existuje láska, leč nikoliv duchovní, nýbrž vášnivá a emocionální.* Taková láska, která se nezakládá na blahodati, ale na deformované lidské duši, je nejistá (nepevná) a nepředvídatelná. I kdyby byla jakkoliv mocná a intenzivní, nikdo nemůže zaručit, že taková láska – zablesknuvší se na obloze podobně jako padající hvězda – neuhasne beze stopy. Jak často se stává, že tělesná a duševní láska se neočekávaně změní na lhostejnost, nezájem (chladnost) nebo nenávisť! Proto dí žalmista: „Každý člověk je lhář“ (Ž 115,2 v LXX), každý člověk je nestálý; dokonce i vznešení lidé, kteří jsou příkladem pro mnohé, podléhají kolísání a nevěrnostem.

Křesťanská láska – to je láska duchovní, jež dle slov ctihodného

avvy Dorotheje „*vidí v každém obraz Kristův*“; taková láska je možná pouze při spolupůsobení blahodati. Rozkol – to je hřích proti duchovní lásce. U rozkolníků mohou být střípky lásky – na duševní úrovni – jako trosky zhroucené budovy. Podobnou duševní láskou, které není cizí milosrdenství a soucit, oplývají mnozí svěští lidé, ba i ti, kteří jsou od Boha velmi vzdáleni; její projevy můžeme nalézt ve všech světových náboženstvích, jenže takováto láska se docela dobře snáší s hříchem a s vášněmi. **Kristus přinesl na zemi oheň jiné lásky, bez níž jsou** – podle názoru blaž. Augustina – „**světské ctnosti pouhými nablýskanými neřestmi**“¹⁴. Aby sv. Kyprian ujasnil, co je to křesťanská láska, obrací se k tomu místu 1. listu sv. apoštola Pavla ke Korintským, které theologové nazývají hymnou lásky: „**I kdybych měl ... víru, takže bych mohl hory přenášet, ale lásky bych neměl, – nic nejsem. A i kdybych rozdál všechnen majetek svůj a odevzdal své tělo ke spálení, leč lásky bych neměl, nikterak mi to neprospěje**“ (1.Kor 13,2–3).

Ctnosti bez lásky se podobají mrtvolnému světlu Luny, které nepřináší teplo a život; takové ctnosti nevycházejí ze srdce, a proto se nedotknou srdce druhého. Člověka, který vykoná hrdinský čin, ale nemá lásku, člověka, který jako by měl srdce vyjmuté, si možno vážít, ale nelze ho opětovaně milovat. *Duchovní láska – to je jediný jazyk, který je slyšen na Nebesích.*

Apoštol Pavel vypočítává hlavní vlastnosti a znaky duchovní lásky. První z nich je *trpělivost*. Duchovní láska odsuzuje sama sebe na kříž, protože ani neočekává nic kromě kříže. V tom je pramen její síly a moci, v tom je její nejvyšší radost; ne nadarmo říkal sv. Jan Zlatoústý: „*S Kristem je dobře dokonce i v pekle.*“ Duševní láska se obává utrpení, a proto je vždy neklidná a vzrušená. Láska duchovní ale vidí vnitřní smysl utrpení – spatřuje v něm oheň, který vyžihá z duše hřích, jenž se do ní zahryzl jako rez. Kalich strastí přijímá jako z ruky Páně. Poryvy větru uhasí

14 Lesknoucími se, třeptícími se, blýskavými chybami

malý ohýnek svíčky, ale rozdmýchají plameny hranice. Duchovní láska se zkouškami nezmenšuje nýbrž prohlubuje.

„Do jaké doby budeme trpět?“ otázal se učedník svého avvy, poustevníka a askety. Ten na něho s údivem pohlédl a odvětil: „Což trpělivost má nějakou lhůtu? Musíme snášet všechno až do samé smrti.“ Pohlédneme-li nezaujatě, jak začíná rozkol, můžeme spatřit, že uprostřed základních příčin je *ochabnutí a ztráta trpělivosti, zraněná sebeláska, žaloby na nespravedlnost, nedostatek přání nést svůj kříž*. Tady se trápení, která nevyhnutelně zakouší každý člověk, připisují pouze zlé vůli okolních lidí. Prvé trhliny, z nichž se rozevře propast rozkolu, to je reptání přecházející do osočování a nenávisti k poslušnosti.

„*Láska ... je milosrdná*“ (1. Kor 13,4), lituje všechny tvory Boží, všechny jakoby chová ve svém srdci, vidí svět v jeho hlubokém pádu, a proto tiše pláče nad veškerým stvořením, jako nad podivuhodným chrámem, který leží v rozvalinách. Srdce takového milosrdného člověka je podobné rozehřátému vosku; milosrdný od sebe neodděluje druhé, cizí utrpení prožívá jako vlastní. Proto i sv. Jan Zlatoústý má zato, že „*široké je přikázání o milosrdenství*“ – nejenže dává možnost sloužit lidem, ať už se ten, kdo prokazuje milosrdenství, nachází v jakékoliv pozici, ale toto přikázání navíc rozšiřuje srdce člověka a prohlubuje jeho život. Život toho, kdo nemá milosrdenství, stává se mdlým a chladným; takový člověk, který se ohrazuje od cizího utrpení, ohrazuje sebe od Boha.

Rozkol je *vzpoura*, a každá vzpoura je ve své podstatě krutá (bezohledná). Kde je vzpoura, není milosrdenství – tam se rozvíjí, boří a ničí. Milosrdný člověk miluje dokonce i své nepřátele a přeje si pro ně spásu; rozkolníci považují za nepřátele všechny, kdo nejsou spolu s nimi. Svůj protest, založený na rivalitě, nazývají *spravedlností*, jenže *spravedlnost bez lásky neexistuje*. Protest rozkolníků – to je lež skrývající se pod maskou pravdy. Rozkolníci jsou připraveni odevzdat celý svět (kromě sebe) prokletí (anathemě).

„*Láska se nevynáší*“ (1. Kor 13,4) – jenom v případě, zeslábne-li

láska, jsme schopni se považovat za lepší než druzí. Sv. Řehoř Nišský psal, že my a naši bližní – to jsou dva obrazy, líbí-li se nám jeden, nevidíme krásu druhého; jestli se líbíme sami sobě, přestáváme vnímat hodnotu, přednosti a ctnosti druhých lidí; avšak vidíme-li sami sebe nemocného a ponořeného do bahna (hnoje) hříchu, pak se nám zjeví ctnosti bližních – jako krása druhého obrazu. Kdo se vyvyšuje, kdo sebe staví výše ostatních, takový shlíží na lidi – tak říkajíc – s výše a lidé se mu jeví jako malincí, jako by byli ve srovnání s ním trpaslíky.

Rozkolníci se ve svém snění a touhách vyvyšují nad Církev, jež se jim zdá být mraveništem, do něhož se nevejdou; chtějí totiž postavit vznešený impozantní chrám na základech své „moudrosti“ a svých „ctností“. Závist rodí revnivost, a rivalita – válku. Nakonec zůstane jen jeden cíl – dokázat svoji (domnělou) převahu (nadřazenost) nad ostatními. Každý rozkol je nárokováním duchovního elitářství, je to víra ve své výjimečné schopnosti a svou vlastní vyvolenost.

„Láska se nepyšní...“ (1.Kor 13,4) Jestli je „vynášení se“ založeno na soupeření a vyžaduje si neustálé „vítězné“ srovnávání sebe s jinými, pak satanská pýcha nepřipouští dokonce ani existenci důstojného soupeře. Jedná se o to, že se cítím nesrovnatelným s druhým. Pýcha – to je samozbožštění, při němž se člověk stává současně idolem i obětí svému do nekonečna rozepjatému egu – všepožírající sebelásce. Má-li láska antipod, pak je jím pýcha. Dva bohové nemohou být, proto pyšný Boha buď odmítá nebo nenávidí. Pyšnému se (podobně jako satanu) zdá, že je v podstatě božský, anebo (jak tomu bylo u Adama), že ho Bůh připravil o jeho práva...

Pyšné srdce nemůže přijmout blahodář. Pyšná mysl má zato, že nepotřebuje Boží pomoc. Pyšná duše není schopna milovat svého Stvořitele. Pyšný nenávidí svého dobrodince a odplácí mu za dobro zlem – zvláště kvůli tomu, že nechce nikomu být vděčný. Pomoc od druhých přijímá jako svědectví své slabosti, a tudíž neodpouští dobro, které mu někdy bylo prokázáno.

Rozkol je dílem pýchy, proto pyšný cítí v rozkolu spřízněného

ducha. Pod způsobem boje za spravedlnost se mstí své Matce — Církvi — za ta dobra, která od ní dostal. Satan nenávidí lidskou duši, protože ji Hospodin miluje jako svůj obraz a podobu. Satan bojuje s Bohem v lidském srdci, mstí se Bohu za svoji porážku tím, že lapá do svého temného království lidské duše, které byly stvořeny pro Nebe. Rozkol je skrytou mstou Bohu skrze boj s Církví, Nevěstou a Milovanou Boží. Pochází-li sedm hlavních vášní ze slabosti lidské vůle, tak osmá v pořadí (ale prvá významem) — pýcha — je začátkem hříchů a láskou ke hříchu. Všechny hříchy dávají v lidském srdci místo ďáblu, ale hřích pýchy činí samotnou duši ďáblu podobnou.

„Láska ... nejedná nečestně (neřádně, nepřístojně, neslušně)“
(1.Kor 13,4–5) (Nedělá nic neřádného.) Řád – to je pořádek a místo. Člověk je osobou s morálně-duchovní autonomií a možností svobodné vnitřní volby a zároveň je členem Církve. V tomto živoucím duchovním organismu zaujímá každý křesťan své místo, každý plní své povinnosti a nese svou odpovědnost. Řád – to je zákon a struktura — či, jestli chcete — systém, bez něhož nemůže existovat žádné organisované společenství: ani Církev ani stát ani armáda ani rodina.

V žalmu Davidově se píše: „Stanula Královna po pravici tvé, oděna jsouc v překrásný zlatý (zlatem protkávaný, mnohobarevný) oděv“ (Žalm 4,10; *círk-slov. překl.*). „Po pravici tvé“ (na pravé straně Nebeského Otce) – tím se vyjadřuje Božské důstojenství Církve. Podle slov sv. Basila Velikého různobarevné oděvy vyjadřují mnohé způsoby služby v Církvi, kde doplňuje druh druhá – jako se hudební akordy slévají v jednom souzvuku, leč falešná nota způsobí disonanci. *Vlastností a projevem živého organismu je jednota.* Zlatem se lesknoucí řízy vyjadřují blahodat Svátého Ducha, který přebývá v Církvi; prostřednictvím blahodati se lidská duše stává podobností Církve a rukou nevytvořeným chrámem. Blahodat se dává všem členům Církve – podobně jako se jednou krví sytí všechny tkáně lidského těla. Oděv Královny překypuje barvami, jimiž je protkán – každý člověk na svém místě může dosáhnout cíle křesťanského života – spásy, před každým shodně je otevřena cesta k dokonalosti.

Princip struktury nebeské i pozemské Církve – to je *hierarchie*, a proto se zbožnost projevuje především vztahem k hierarchii, která musí zůstat nepohnutou a neporušenou, aby Církev byla živou. Hierarchii je možno srovnat s nervovým systémem, prostřednictvím něhož se uskutečňuje jednota lidského organismu, kontroluje se pohyb každé kůstky a koordinují se fyziologické procesy; buňky a tkáně, které jsou vytrženy z těla, jsou odsouzeny k rozkladu – mění se na hnilobu a zápach.

V přírodě, která nás obklopuje, nevidíme chaos, nýbrž pořádek – fyzikální a energetické struktury, jež jsou podřízeny přesným zákonitostem. Kdyby jen jediná hvězda či planeta změnila svou cestu či dráhu, mělo by to za následek celý řetězec katastrof v kosmickém systému. Atomový jaderný výbuch s jeho ohromnou ničivou silou a radioaktivním zářením – to je následek umělého narušení vnitřní struktury atomu. Makro- i mikrokosmos představují z pohledu inženýrsko-materialistického jeden dokonalý mechanismus. Neoduševnělá matérie se podřizuje zákonům, které jí dal Stvořitel, avšak rozumné stvoření, člověk, určený pro věčnost, povstává proti duchovním zákonům, rozbíjí strukturu Církve, pro kterou byl stvořen svět.

Zlá vůle obrací rozum ve zbraň, kterou člověk ničí sebe samotného. Pomozme si opět příměrem k lidskému organismu: rakovinový nádor – to jsou buňky nezpůsobné podřídit se systému, vymkly se z řízení a kontroly a staly se agresivní vůči sousední zdravé tkáni. Tyto nemocné buňky, když se oddělily od životní jednoty, staly se nepřáteli a vrahy organismu, který je jejich původcem.

Rozkolníci, přijavše duchovní život v Církvi a od Církve, povstali proti ní a jsouce sami odsouzeni k duchovní smrti, snaží se svojí lží – přesněji: rakovinovými metastázemi – zničit i další duše.

„Láska ... se nedá vydráždit (nevzpouzí se)“ (1.Kor 13,4–5). Ap. Pavel nepíše: „Nehněvejte se,“ protože existuje i svatý hněv, který je obrácen proti ďáblu a hříchu, hněv jako stráž duše. Jenže to není afektovaný cit, zatemnělá mysl, není to vášeň, jež opijí člověka, není to rozkoš z rodící se vraždy a z představy msty. Svatý

hněv nenarušuje duchovní pokoj člověka, ale ohrazuje jej od ničivého působení hříchu. *Duševní hněv pochází z toho, že člověk nenachází možnost uskutečnit své přání.* Svátý hněv vidí svého nepřítele v hříchu – když člověk naruší Boží vůli, a v ďáblu – jakožto ve vtělení hříchu. Duševní hněv je obrácen proti lidem; vlastností duševního hněvu je chronická podrážděnost (vzpurnost), což časem přechází v zuřivost (vztek). Duše takového člověka je podobná zanícené ráně, u které pouhý dotek vyvolá bolestivé křeče.

Rozkol zápasí nikoliv proti metafyzickému světu zla (jakoby na něj zapomínal či jej opomíjel), nýbrž s lidmi a jim připisuje všechny potíže a neštěstí. Pro rozkolníky je charakteristický jeden rys: nemohou klidně rozebrat problémy a naslouchat tvrzení, které je v rozporu s jejich míněním, neustále se vrhají do boje, k odsuzování či posměchu, jako by chtěli na spolubesedníka vylít vše, co se nahromadilo v jejich duších; bohužel je to však jen vzpurnost (rozdrážděnost).

„Láska nikdy nepomíjí“ (1.Kor 13,8 církv.-slov. překlad). Podle slov sv. Kypriana láska **„vždy zůstane v Království (nebeském), věčně tam bude pokračovat v jednotě bratrského svazku. Nesvár nemůže být hoden Království Nebeského¹⁵ ... Nebude patřit ke Kristu ten, kdo věrolomnou neshodou porušil lásku Kristovu – ten, kdo nemá lásku, nemá ani Boha.“** Sv. Kyprian poukázal na jednu z hlavních příčin rozkolu – zeslábnutí (ochabnutí) lásky. Je to umrtvenost srdce, která zrodila farizejství s jeho formalismem a dvoutvárností. To je falsifikát svatosti a vnitřní odcizení se od Boha; je to maska zbožnosti. Jeden theolog pravil, že ďábel – to je padlá mysl; ďábel nemá ani duši, ani srdce; místo duše je v něm temný plamen pekla, místo srdce – prázdné, chladné jako led.

Rozkol – to je ochromení (paralýza) srdce, dokončená pýcha,

15 Mýslí se hlavně spory či rozbroje s bratřími ve víře, uvnitř Církve; pozn. překl.

zoufalství (šílenství) povstavší Jitřenky¹⁶. Jestli se dávní farizeové považovali za poskvrněné pouhým dotykem člověka, který nepatřil k jejich sektě, tak rozkolníci – novozákonní farizeové – se považují za poskvrněné již samotnou Církví Kristovou, která posvěcuje svět.

Sv. Kyprian pronáší slova, která zní podobně jako žalující hlas proroka Eliáše: „**Když se (rozkolník) nazývá křesťanem¹⁷, je to stejně lživé, jako když ďábel sebe často nazývá Kristem.**“ To znamená, že rozkolník je horší než pohan a nevěřící – ti se narodili jako chudí, ale rozkolník měl Království a ztratil je, měl kněžství a zradil je. Sv. Makárij slyšel od anděla, že nejstrašnější muka jsou v pekle připravena pro smilné (svévolné) kněze a pokrytecké (licoměrné) mnichy; jenže „*smilstvo*“ bylo v řeči proroků synonymem pro odpadnutí od pravdy¹⁸. Mnich, který porušil své sliby, to je především mnich, který odmítl církevní vládu (slib poslušnosti); nejvyšším stupněm tohoto hříchu pak je povstání proti episkopovi. Rozkolník lživě nosí jméno křesťana; to znamená, že vždy, když rozkolník nazve sebe tímto jménem, lže; když se nazve služebníkem Božím, tak je to pokrytectví; i modlitba rozkolníka se mu stává hříchem (*dle slov Žalmisty, Žalm 108/109,7*). *Rozkolníka nelze nazvat křesťanem*, stejně jako mrtvé tělo nelze nazývat člověkem.

Když Pán posílal apoštoly kázat, daroval jim zázračnou moc uzdravovat nemoci, křísit mrtvé a vyhánět démony. Při návratu učedníci s radostí vyprávěli Kristu o projevech Božské síly a o zázracích, které vykonali. „Pane, i běsové se nám podřizují“ (*Luk 10,17*), volali v úžasu. Kristus však odvětil: „Z toho se neradujte ... **ale radujte se z toho, že vaše jména jsou zapsána na nebesích**“ (*Luk 10,20*). Spolu s každým jménem zapsaným v nebi musí být uvedeno i další jméno: *křesťan*. Podle slov sv. Kypriana je pro rozkolníky jméno „křesťan“ ztraceno, což značí, že jejich

16 Myslí se: vzpoura lucifera; pozn. překl.

17 Slovo *křesťan* vzniklo odvozením od jména *Kristus*; křesťan tedy znamená – *ten, kdo je Kristův*; pozn. překl.

18 Viz výroky proroků ve Starém zákoně: Hospodinu nevěrný Israel „smilní“ s cizími bohy; pozn. překl.

jména jsou vyškrtnuta z Knihy Života. Ztratit jméno – to znamená ztratit své důstojenství, svoji tvář.

Připomeňme: v Apokalypse se praví, že „*drak smetl svým ocasem třetinu hvězd*“ (Zjev 12,4). (Drak je satan, jeho hlava – pýcha; hadí ocas draka – lež, hvězdy svržené s nebes – andělé následující satana.) Nyní tento „dávný drak“ zbavil jména „křesťan“ rozkolníky, kteří ho následovali. Uloupil jména „kněz“, „mnich“, „křesťan“, ale místo nich napsal v knize smrti, která je opatrována v podzemí pekla, spolu s jejich jmény jméno jiné: „odpadlík“.

Kolikrát rozkolníci čtou „Věřím ...“¹⁹, tolikrát lžou; kolikrát se v modlitbě nazývají „služebník Boží“, tolikrát připomínají Nebi svou věrolomnost; kolikrát se nazývají křesťany, tolikrát vykonávají křivopřísežnictví. Sv. Kyprian píše, že ačkoliv satan nazývá sám sebe Kristem, je to přece lež a klamání, o němž pravil Pán: „**Mnozí přijdou pod mým jménem...**“; (mnozí řeknou:) „**Hle, tady je Kristus ... (ale) nevěřte (jím)**“ (srov. Mar 13,6,21). (Hleďme, i rozkolníci nazývají sebe křesťany, ale odstoupivše od Církve, odpadli od Krista, a proto se stali uchvatiteli cizího jména.)

Když pohanské soudy požadovaly po křesťanech, aby uvedli svá jména, mnozí mučedníci na to odvětili pouze: „My jsme křesťané.“ Před jménem „*křesťan*“ (jakožto učedník Kristův a účastník Svatého Ducha) blednou všechna lidská jména jako hvězdy před světlem slunce. Pán pravil: „Radujte se z toho, že vaše jména jsou zapsána na nebesích,“ a sv. Kyprian nám zjevil, že rozkolník ztratil jméno křesťana: „**Jako ďábel není Kristus, i když podvádí jeho jménem, tak za křesťana nemůže být ctěn ten, kdo nepřebývá v pravdě jeho Evangelia a víry.**“

V koncentračních táborech, aby psychologicky zdeptali vězně, zbavovali je jejich lidských jmen a nazývali je číslem, které měli připevněno na krku. **Rozkolník sám sebe zbavuje nejvyššího**

19 Niceo-cařihradský symbol víry; pozn. překl.

ze všech jmen na zemi – jména „křesťan“. Číslo na krku označuje, že pro vězněného jsou dveře do světa zavřeny, že je zbaven svobody, že se stal člověkem-věcí. Pro rozkolníka znamená ztráta jména křesťana, že je pro něho zavřena brána do Království nebeského; a pokud on sám sebe křesťanem nazývá, pak lže a krade toto jméno. V principu je rozkolník „luciferníkem“, protože zopakoval odpadnutí lucifera.

Spolu se jménem křesťana ztrácí rozkolník vše, co v Církvi získal, a vychází z Ní nahý, jako běs. Jak je známo, tak satan zavlekl do rozkolu třetinu andělů. Jména rozkolníků, kteří následovali satana, ať už se vztahují k jakékoliv (historické) době, mizí a hasnou jako padající hvězdy. Spravedlivým Božím soudem jsou navždy vymazána z věčnosti.

Sv. Kyprian praví, že rozkolníci ztratili to nejdůležitější – lásku, tedy to, co je *srdцем Evangelia*. Celé svaté Písmo se vejde do dvou přikázání: *lásky k Bohu a k lidem*. Rozkolníci nemohou naplnit prvé z nich, jelikož Boha je možno milovat pouze v Duchu Svatém. Láska duševní, neklidná (horoucí), neočištěná od „krve a těla“ (srov. 1.Kor 15,50), naplňující mysl touhou a srdce temnou rozkoší, je nehodná Boha. Jestliže skrze odmítnutí Církve odmítneme Svatého Ducha, není možno v tu samou dobu milovat v Duchu Svatém Boha – to je sebeklam.

Stejně tak není možné duchovně milovat člověka a zavrhat při tom Církev. Církev i lidská duše jsou podobou svaté Trojice; přičemž Církev je ideální podobou, ale duše je možnou podobou. Spojení člověka s Církví je přiblížení jeho duše k ideálu, Církev se zrcadlí v jeho duši.

Mohou nám namítat, že i u rozkolníků se vyskytují takové ctnosti jako almužna, pomoc chudým a péče o nemocné²⁰. Milosrdenství rozkolníků se však často omezuje na jejich společenství a na to okruhy lidí, které chtějí přitáhnout k sobě. Dobro rozkolníků má buď racionálně-vypočítavý nebo emocionál-

20 S tím se můžeme setkat i u římských katolíků a protestantů všeho druhu i u jiných náboženství; pozn. překl.

ně-duševní charakter. Když se rozkolníci přesvědčí, že člověk nepodlehne jejich přesvědčování, pak se jejich „dobré skutky“ mění v chronickou nepřízeň nebo lhостejnost. Soucit s nešťastnými se rychle vypaří. „Nechcete být spolu s námi, tak ať vám pomůže vaše Církev,“ říkají jakoby se skrytou zlopřejícíností. Duchovní láska, která objímá všechny, nezávisle na národnosti, vyznání a jiných rozličnostech, je pro rozkolníky nedostupná. Ztratí se Církev, ztratili schopnost křesťanské lásky – stala se pro ně vnitřně cizí a nepochopitelnou. Proto říká sv. Kyprian, že *v rozkolu se na lásku dokonce ani nemyslí.*

Píše: „...nemohou přebývat s Bohem ti, kteří nechtějí být jednomyslní (svorní) v Církvi Boží.“ „Přebývat s Bohem,“ to znamená být v Boží blahodati. Zde na zemi je duše sjednocena s blahodati — a to dokonce i u svatých — dočasně, tak jako se například sjednocuje žár s rozžhaveným železem; a proto je možno blahodať ztratit. V budoucím životě bude blahodať sjednocena se spasenými na věky a bytostně²¹: neslitě s jejich přirozeností, leč neoddělitelně od ní.

V budoucím životě už nemůže být blahodať ztracena, naproti tomu však jen stále získávání a vzrůst (stoupání) v ní je věčným přibližováním se obrazu k jeho Předobrazu, podoby k jejímu nekonečnému Ideálu, to je věčně pokračující pohyb k Bohu, pohyb, který nemá konce, protože Božství je absolutní a nevyčerpatelné.

Člověk se stal rukou nevytvořeným chrámem Božím, avšak kvůli tomu musí podrobovat svůj rozum učení Církve, která má mysl Kristovu²², své srdce odevzdat (pokořit) blahodati, která přebývá v Církvi nazývané v Písmu svatém „Nevěstou Kristovou“ (věčnou láskou Krista). Církev má Ducha Kristova, který v ní přebývá jako v Kristově mystickém Těle, a proto ten, kdo zavrhuje Církev, zavrhuje Krista. Mimo živého Krista není možná spása pouhou lidskou askezí a dodržováním příkázání; ano, ani

21 Tj.: co se podstaty týče; pozn. překl.

22 Viz ap. Pavel: 1.Kor 2,16

přikázání mimo Církev naplnit nemožno – přestanou být faktorem vnitřního života člověka a stanou se vnějším formálním předpisem.

Díl IV.

Sv. Kyprian píše, že rozkolníci „i kdyby byvoše odevzdáni (na mučení), shořeli v ohni ... nebo vypustili svého ducha, byvoše předhozeni k sežrání šelmám, stejně ani to se pro ně nestane korunou víry, ale bude to trestem za věrolomnost – nebude to slavným završením zbožného zápasu, ale exitem zoufalství“. I kdyby rozkolníci vytrpěli ty samé strasti, jako křesťanští mučedníci v dobách pronásledování od pohanských císařů, i kdyby je upalovali na pomalém ohni anebo je házeli na roztrhání divoké zvěři, přesto se jim jejich krev nestane královským pláštěm vítězství; oheň požírající jejich těla nemůže očistit srdce od hříchu duchovní pýchy; zuby šelem nejsou pro ně znakem spasených, před nímž cherubín střežící bránu Edenu spustí svůj meč.

Mučednictví – to je neotřesitelná pečeť *věrnosti*. Jenže rozkolníci se ukázali být až do krve a smrti věrnými hříchu odpadlictví, což znamená věrnými – satanu. Ďábel – to je sebevrah; a jeho existence – to je věčně trvajícím smrt. Rozkolník – neobrátili se – je také sebevrahem, protože zopakoval hřích ďábla – odpadnutí od Církve. Mučednictví není pro rozkolníka druhým křtem, ale smrtelnou agónií a začátkem věčných muk. Pro něho by bylo menším zlem, kdyby se v době pronásledování zřekl své víry – odřekl se svého falešného obrazu Krista (ve skutečnosti antikrista, jenž si při svém boji s Církví přisvojil jméno Kristovo). Možná, že by odpadlík od Církve v průběhu dalšího života přinesl pokání z hříchu rozkolu, a potom z hříchu modlářství²³; možná by pokořil svého ducha a smířil se s duchovní Matkou – Církví, kterou dříve urážel (haněl), jako by byla smilnice, které plival do tváře slova klevet. Když však rozkolník přijme smrt kvůli svému lživému vyznání, je s hrdě vztyčenou hlavou poslán do podsvětí na hostinu ďáblu. Ze skonu mu-

23 Zřeknutím se falešného „krista“ by totiž vyhověl pohanským pronásledovatelům, a proto by měl hřích modlářství (poklona idolu), z něhož by při vstupu do pravé Církve také musel činit pokání; pozn. překl.

čedníků se radují andělé a jejich duše nesou do rajských příbytků; leč od mučednické smrti rozkolníka se odvracejí jako od provazu, na němž se oběsil Jidáš.

Může-li být příjemný Bohu ten, kdo by svými ústy oslavoval Krista a současně vbíjel hřeb rozkolu do Jeho Těla – Církve? Což se může líbit králi ten, kdo se klaní vládci, a v ten samý čas nestydatě roztrhává oděv jeho nevěsty? Opravdu bude vyznamenán voják, který obrátil zbraň proti svým soudruhům?

Sv. Kyprian píše: **„Podobný takovým může být usmrčen, ale nemůže být korunován.“** Mnozí kráčí na smrt pro své lživé ideje, a ještě více je těch, kteří hynou kvůli svým vášním. U rozkolníků jsou tyto dva hříchy spojeny – dávají svůj život za svůj falešný oltář lživého boha zbudovaný za hranicemi království Církve; rozkol jim však skýtá možnost realizovat i tu nejvražednější vášeň – duchovní pýchu. Rozkolník umírá bez lásky k Bohu, bez lásky, která je oním zázračným květem rostoucím na kořeni pokory; rozkolník umírá a pyšní se při tom sám sebou. Korunou opravdových mučedníků je Boží blahodať. Blahodať a věrolomnost však nemohou být vzájemně spojeny.

Kupole křesťanského chrámu symbolizuje duchovní Nebe, proto jsou v ní často vyobrazeny *hvězdičky* různých velikostí. Duše toho, kdo opovrhne Církví a opustil její krov, je na věky zbavena naděje, že by mohla být mezi těmito hvězdami v duchovním Nebi. Jako není možno být spasen bez Krista, tak není možné dojít spásy bez Církve. Kdo si myslí, že svým duchovním zápasem (askézí) a horlivostí nahradí blahodať, je podoben člověku, jenž si myslí, že se máváním rukou může povznést k obloze.

Sv. Kyprian poukazuje na Spasitelova slova, že v lásce k Bohu a k lidem je jakoby zkráceno celé Písmo svaté, a tím nám odkrývá morální propast rozkolu. Kategoricky tvrdí, že v rozkolu nemůže být láska, protože opravdová láska usiluje o jednotu: **„Jakou zachovává jednotu, jakou opatruje lásku nebo o jaké lásce přemýšlí ten, kdo se nechá opanovat návalem sporu,**

rozdělí církev, ničí víru, pohoršuje svět, vykořeňuje lásku, poskvvrňuje Tajiny²⁴“

Pýcha vysušuje lásku. Rozkolník se ustanovil za soudce nad církví a vynesl pro ni tvrdý rozsudek. Nedávní bratři ve víře se pro něho náhle stali „hloupými (neznalými) a pomýlenými“. Láska – to je zvláštní dar Boží blahodati; kdo ztratil blahodat, ztratil pravou lásku. Znovu opakujeme: rozkolník považuje za lásku svoji zanícenou fantasií, rozproudenou krev a vášnivě emoce, ale o duchovní lásce nemůže mít – dle slov sv. Kypriana – ani ponětí.

Svatí Otcové nazývali pyšného satana „*dávným zlem*“; sv. Kyprian téměř týmiž slovy mluví o rozkolnících: „*Kdysi dávno ... začalo toto zlo,*“ a apoštol Jan Theolog ve svém listu píše, že představitel jedné z křesťanských obcí byl zachvácen pýchou do té míry, že netoliko odmítá jeho samotného (tj. ap. Jana) a jeho učedníky, ale dokonce proti nim podnítl pronásledování (3. Jan 1,9–10). Apoštol Juda srovnává lidi, kteří neudrželi jednotu víry, a lidi, kteří „*zavrhuji panstvo a rouhají se vznešeným vládám*“ (Jud 1,8; pravosl. překl.), s padlými duchy, kteří opustili svá místa.

I když „*dávný drak*“ s sebou strhl třetinu andělů, přece po této světové katastrofě, jež otrásla celým vesmírem, už ani jeden ze světlých andělů, kteří zůstali v pravdě, nepadl a nebyl oklamán. Co se pak týče lidstva, zlo a hřích se na zemi rozšiřují stále více a peklo uchvacuje do svého bezedného chřtánu stále nové a další oběti. Láska, jež lidi sjednocuje, ochabuje, slabne a ztrácí se, jako potoky uprostřed žhnoucích písků pouště. Hřích nemůže sjednotit, on pouze rozděluje, rozmetává, drobí a odcizuje druh od druhu.

Rozkoly a hereze strhávají stále více lidí – podobně jako přímo před očima mohutní lavina sněhu, která se odtrhla z vrcholku hory. Rozkol se stává jednou z *apokalyptických pohrom*, hořkým pohárem zla vylitým na zemi. Zvláště mnoho rozkolů a rozdělení

24 Myslí se rozkolnické konání posvátných obřadů; pozn. překl.

bude na konci věku. Rozkol není jen eklesiologická, nýbrž též psychologická hereze. Sv. Kyprian uvádí slova ap. Pavla: „**Nastupují těžké doby ... lidé budou milovat jen sami sebe**“ (budou sobečtí) (čti 2. Tim 3,1–2) ... a dále se vyjmenovávají duševní vlastnosti odpadlíků. Jednou z příčin rozkolu je *zraněná sebeláska*. Každý rozkolník má za to, že je nespravedlivě opomíjen a urážen (dotčen), že jeho skvělé schopnosti (obdarování) mu dávají právo na osobité místo v Církvi, o něž je nespravedlivě připraven. Jenže všichni nemohou být najednou prvními – do křesla představeného nemohou usednout a vejít se všichni, kdo si přejí pro sebe tuto poctu. Samolibý člověk nenávidí vyššího (tj. postavením), závidí těm, kdo mají rovné postavení, a přehlíží nižší. Již se ve svém srdci odcizil bratřím, zabil lásku k nim ještě dříve, než se stal rozkolníkem.

Slova ap. Pavla o rozvratu lidí v posledních dobách (2.Tim 3,1–9) vztahuje sv. Kyprian především na rozkolníky. Rozkolníci, stojící v opozici vůči Církvi a její hierarchii, jsou podobni egyptským mágům Janniovi a Jambriovi²⁵, které faraon (obraz ďábla) poslal do boje proti Mojžíšovi.

Ve 3. kapitole 2. listu „apoštola národů²⁶“ k Timoteovi jsou podrobně rozebrány psychologické principy rozkolu, ty vášně, které podemílají víru v Církev, podvrstávají ji – jako termiti dům. Termiti v ohromných rojích dnem i nocí neustále pod zemí hryzají základy a dům, který je navenek velice pevný, se neočekávaně hroutlí jakoby pod vlastní tíhou.

Apoštol Pavel píše, že **jsou tito „lidé ... ve víře neumělí²⁷“** (ve víře selhali) (2.Tim 3,8); zde se hledí na víru jako na vnitřní intuíci – schopnost proniknout do duchovního světa a umění rozeznat v tomto světě světlo od tmy, pravdu od lži.

Mezi rozkolníky a heretiky dávných i současných dob byli lidé oplývající nesmírnou erudicí ... Apollinarius oslňoval znalost-

25 2. Tim 3,8

26 Pohanů

27 Ve víře nevzdělaní, hloupí, nevědomí, ignoranti

mi filosofie, Polychron a Nestorius byli známi osobní askezi, Árius byl mistrný řečník, Theodor z Mopsuestie byl známý exeget atd. Jenže ti všichni nebyli zapojeni do vnitřního života Církve, nepokořili před Ní svůj rozum, a tak se nakonec ukázali podobnými bláznovi, jenž sám sobě zasadí ránu ostrým mečem a myslí si při tom, že poráží nepřítele.

Víra, to není jen „summa theologie“, nýbrž především schopnost mít společenství s Bohem, to, co nazýváme kontaktem, který je možný pouze v Církvi a skrze Církev. Ať už rozkolník oplývá jakýmikoliv znalostmi, je to bezvýznamné – ohledně víry bude lhát; podobně jako člověk vládnuocí silným hlasem, leč zbavený sluchu, když zapěje, vydá pouhý křik podobný hýkání osla. Podle slov apoštola Pavla **mají tito lidé „podobu zbožnosti, moc její však zapřeli“** (tváří se jako zbožní, ale svým jednáním to budou popírat) (2.Tim 3,5). Apoštol předpovídá, že **„jejich bláznovství²⁸ se odhalí přede všemi“** (2.Tim 3,9). Podle myšlenky Kypriana Kartagenského rozkol odhaluje toto *bláznovství* stejně, jako vřed indikuje jed, již obsažený v krvi.

Sv. Kyprian píše: „Předpovězené (apoštolem Pavlem) se vyplňuje, a jak se přibližuje konec věku, již se objevují tací lidé nastávají takové doby.“ Ze Svatého písma víme o dvou *potopách*: vodní (za Noe) a ohnivá, která má přijít na konci světa. První i druhou předchází jiná potopa – bezbožnosti a hříchu, dosahujících neobvyklých rozměrů; možno říci, že se potopa hříchu zhmotňuje ve světových katastrofách a kataklismatech. Pravoslavné chrámy zůstávají jako ostrůvky uprostřed této potopy – doslova jako vrcholky hor, které ještě čnějí nad temným bouřícím živlem. Jenže ďábel jako stratég promýšlí plán boje; ďábel chce narušit hradby pevnosti Pravoslaví zevnitř, proto – opakujeme – rozkol se podobá vzpouře v obléhané pevnosti, jejíž obránci se musejí bít nejen s vnějším, ale současně i s vnitřním nepřítelem.

Proroctví se naplňují před našimi očima. Události předpověze-

né od apoštolů tedy mají posílit naši víru. Kdyby nebylo rozkolů, znamenalo by to, že se apoštolové mylili, avšak apoštolé nám jasně ukázali nebezpečí, které nás čeká, a přikázali křesťanům odtahovat se od lidí přinášejících rozdělení: „**Těch se vzdaluj!**“ (Takových se straň.) (2.Tim 3,5). „**Uprošuji vás, utíkejte od takových lidí jako před smrtelnou infekcí, vzdalujte od sebe i od vašeho sluchu jejich smrtící hovory, podle Písma řkoucího: ‘...nenaslouchej jazyku bezbožnému’ (Sir 28,28),“**“ praví sv. Kyprian, biskup kartagenský.

K nemocnému, který je nakažen infekční smrtelnou nemocí, se nesmíme přibližovat ani kvůli lítosti nad ním, k jeho lůžku totiž může přistoupit pouze zkušený lékař, který dokáže pomoci (je-li ještě naděje) a při tom umí zachovávat patřičnou opatrnost. Jiní lidé nepřinesou nemocnému užitek, ale když se přibližují, tak se od něho jenom sami nakazí a dostanou do sebe neviditelný jed pouhým vdechnutím.

Sv. Kyprian říká, že je nutné nejen se stranit, ale dokonce *utíkat od každého, kdo se oddělil od Církve*. **Rozkolník je „nepřítel oltáře, buřičem proti Oběti Kristově, zrádce ve vztahu k víře a svatochrádezník ve vztahu ke zbožnosti; nepokorný služebník ... přehlížeje episkopy a opustiv Boží kněze, drze si udělal jiný oltář ... lživými oběťmi poskvňuje pravdu Oběti Páně“** (píše sv. Kyprian). Dále svatý připomíná potrestání, které stihlo rozkolníky starozákonní církve — Korecha, Dathana a Abirona²⁹ — zaživa je pohltila země a ty, kteří přijali účast na jejich rozkolu, sežehl oheň. Před tím Mojžíš a Áron povelili národu *odstoupit od stanů (tj. od příbytků) povstalců*; ti, kdo poslechli, byli zachráněni, ti, kteří zůstali s nimi, zemřeli (Num 16,1–35)³⁰. Rozestoupivší se

29 Kórach, Dátan, Abíram

30 Tj. 4. Mojžíšova. V 4.M 17,4–5 (číslování dle českého překl.) se pak píše, jak z kadidelnic, co zůstaly po zahubených samozvaných kněžích, vytepali řádní kněží výstražnou připomínku pro Izraelce, aby „nikdo nepovoláný, kdo by nepocházel z potomstva Áronova (tj. nemající řádné svěcení a ustanovení v Církvi Boží, viz Žid 5,4), nepřistupoval a nechtěl pálit kadidlo před

země – to je chrtán podsvětí (tj. pekla), a plamen – to jsou věčná muka pekla.

Sv. Kyprian nabádá: „**Ať s námi neotřese a nezmate nás /jejich/ krajní a neočekávaná věrolomnost.**“ Ten, kdo byl včera přítelem, dnes se stal nepřitelem. Ten, s nímž jsme včera stáli společně u prestolu, jej opustil, jako zběh v době války opouští zástavu svého pluku, před nímž skládal přísahu a kterou měl bránit do smrti. Ten, s nímž jsme nedávno přijímali ze společného kalicha, nyní odmítá Tajiny Církve, a strašný Kalich Tajin už pro něho není svatý více než kuchyňské nádobí. Někteří současní rozkolníci se obávají mluvit takto přímo; někteří z nich prohlašují, že nevědí, jestli je v Církvi blahodať, jenže – proč tedy od Církve odešli? Další říkají, že – možná – v Církvi přebývá blahodať, ale méně než v jejich společenstvu. Jenže v takovém případě se *staví na pozici ekumenismu* – hovoří o rozličných vyznáních jako o větvích na společném kmeni křesťanství; tím dělají to, proti čemu horoucně vystupovali a odporem k tomu ospravedlňovali svůj rozkol – a tak se protiklady setkávají³¹. V principu však ti, kteří odmítli Církev, odmítají tím blahodať, jež v Církvi působí, a proto když se odtrhli od prestolu, odtrhli se od Toho, kdo na něm přebývá.

Je-li dobrý člověk oklamán kvůli své prostotě, může se náhodně ocitnout v rozkolu, leč zůstat v něm dlouho mu nedovolí jeho vlastní svědomí – tento tajemný hlas ducha. Takový člověk nevydrží zápach rozkolnických shromáždění – tu duchovní tíží, ty démonické síly, které nutí duši tesknit a jakoby svírat se bolestí v předtuše věčné smrti. K takovým lidem se obrací sv. Kyprian: „Nemůže-li spásná rada rada navrátit na cestu spásy některé vůdce rozkolu a původce neshod, kteří setrvávají ve slepém a úporném bláznovství (nerozvážnosti), pak tedy **alespoň vy, kteří jste byli uloveni kvůli prostodušnosti anebo**

Hospodinem, nebo dopadne jako Kórach a jeho skupina, jak to řekl Hospodin prostřednictvím Mojžíše.“

31 Ekumenisté spolu s rozkolníky (právě řecký metropolita Kyprianos Kucunda, zakladatel tzv. „synodu v opozici“, a jeho stoupenci hlásají tento podivný „interpravoslavný“ ekumenismus); pozn. překl.

přivlečení oklamáním (podvodem, lži) **či obelstění jakýmkoliv obratným úskokem, roztrhněte síť lsti a poznejte pravou stezku nebeské cesty.**“ A je nutné s tím neotálet – tak jako ve chvíli požáru musí člověk opustit hořící budovu, nepřemýšleje nad svým jméním, aby nebyl pohřben pod zříceným krovem.

Sv. Kyprian píše: „*Milovaní bratři, rádím a přesvědčuji, aby nikdo ... nezahynul.*“ Veškerý život tohoto biskupa byl zasvěcen službě Církvi, boji proti satanským silám za každou lidskou duši; žil skutečně pro to, „*aby nikdo nezahynul*“. Kvůli tomu přijal hodnost episkopa, pro to psal listy, které jakoby hořely ohněm jeho vlastního srdce, kvůli tomu nebojácně vyznával pravoslavnou víru před pohany a přijal smrt – dosvědčiv pravdu mučednictvím, „*aby nikdo nezahynul*“.

Cesta pravoslavného křesťana, současníka sv. Kypriana, vedla mezi dvěma propastmi: *vlevo – pohanství*, hlubina podobná lvové jámě Danielově, kde se hladoví lvi živí lidskými těly a čekají na nové oběti (*Dan 6,16 [17]*); *vpravo – jáma rozkolu*, přikrytá svrchu větvemi a trávou, aby poutník, mysle, že se před ním otevírá louka s květy, učinil veliký krok a spadl dolů. Proto je „hadova píseň“ rozkolu nebezpečnější než „lvová jáma“ pohanství. Pohanství dávalo jasnou alternativu: buď se odřekneš Krista, nebo pronásledování a smrt. Jenže v rozkolu se zřeknutí Krista koná „ve jménu Kristově“. Pohanství oklamává zjevnými smyslnými hříchy, avšak rozkol oklamává domnělou spravedlivostí, v níž nacházejí své naplnění tajné vášně: pýcha, neposlušnost, odbojný duch a závist.

Sv. Kyprian srovnává Církev s takovou matkou, která drží u své hrudi lidské duše, jako děťátka, a krmí je svou blahodatí, jako mlékem. Rozkolníci vyrvou děti z náruče matky a místo mléka vlévají do jejich úst žluč (zlost). Vůdce rozkolu nazývá sv. Kyprian těmi, kdo přebývají ve „slepém a úporném bláznovství“, protože si jakoby zakrývali své oči a ucpávají uši, aby neviděli a neslyšeli toho, kdo obviňuje jejich hřích. Bojí se pravdy, proto ještě ani nevyslechnuvše, už namítají, nedočkou a od-

mítají. Přišli o schopnost objektivně přemýšlet, stejně jako přichází o tuto schopnost člověk opanovaný silnou vášní.

Největší bláznovství (pošetilost) je ztratit Boha, proto Církev ve svých liturgických hymnech nazývá „blázny“ všechny heretiky a rozkolníky. Tito lidé jsou „**tělesní³², nemající ducha**“ (Jud 1,19)³³, i když pro svět mohli být lidmi neobyčejně talentovanými.

Pán nazval farizeje „*slepými vůdci*“ (Mat 23,16). Starozákonní i novozákonní farizeové pečlivě bádají nad každým pravidlem, ale vidí pouze slovesnou slupku, protože zapominají, že *princip všech kánonů, příkázání a proroctví je láska k Bohu a k lidem*.

Pán mluví o *vnitřních očích srdce* (Ef 1,18). Oči víry – to je tajemné a skryté zření, to není Pravoslaví vnějších pravidel (i když i ono je nezbytné), nýbrž Pravoslaví srdce, které se tvoří askezí po celý život, zvláště zápasem poslušnosti a pokory. Pýcha nenávidí poslušnost; podle slov sv. Jana Kronštadtského „*pýcha nemůže shýbat svoji kovovou šíji před kýmkoliv*“. „Koho poslouchat?“ táže se s přezíravostí ten, kdo má duchovní pýchu. „V naší době není koho poslouchat.“ (Jedinou výjimkou je on sám.) „Koho poslouchat?“ táže se rozkolník. „Jak to, koho poslouchat? Poslouchej mne,“ odpovídá ďábel. „Kde jsou nyní duchovní otcové!“ volá rozkolník. „Já jsem dávno tvůj duchovní otec,“ říká ďábel, černý episkop rozkolu.

Sv. mučedník Kyprian píše: „**Bůh je jeden a jeden je Kristus, jedna je Jeho Církev, jedna je víra a jeden je lid spojený do jednoty těla svazkem souhlasu.**“ Tak vždy věřila Světová Církev. „**Jednota se nemůže drobit, stejně jako se nemůže drobit jedno tělo ... vše, co se jen oddělilo od počátku života, ne-**

32 duševní

33 „Pamatujte na slova, kteráž jsou dříve pověděna od apoštolů Pána našeho Ježíše Krista; neboť mluvili vám, že v posledním čase budou posměvači (rouhači), chodící (žijící) podle žádosti svých v bezbožnostech. To jsou ti, kteří sami se oddělují od jednoty víry a jsou tělesní, ducha nemajíce. Vy pak, nejmilejší, vzdělávejte se (budujte se) na svatě víře vaší, v Duchu Svatém se modlíte...“ (Jud 1,17–20)

může ... žít a dýchat svým životem“ (praví sv. mč. Kyprian). Jestliže ekumenismus srovnáváme s nádorem či novotvarem na těle, což v určitém stádiu přechází v rakovinu, pak rozkol – to už je rozkládající se tělo.

Sv. Kyprian píše: „Ať se nikdo nediví ... že dokonce i *někteří* z *vyznavačů* tam vstoupili (do rozkolu) a následně pak tak bezbožně a těžce zhřešili.“ Vyznavačem je ten, kdo trpěl pro víru v Krista, ale nebyl usmrčen. Tací lidé požívají v Církvi zvláštní vážnosti, jejich hlasu je nasloucháno na sněmech, jejich prosby za odpuštění hříšníkům, zvláště přímlyvy za přijetí „padlých“ (zřeknuvších se Krista v době pronásledování) do eucharistického společenství, byly hierarchy obvykle brány v úvahu a splňovány; krev vyznavačů jakoby smývala temné skvrny hanby „padlých“ a uprošovala Boha o milost k těm, kteří Ho zradili. Avšak „vyznaváčství neosvobozuje od úkladů ďábla a tomu, kdo se ještě nachází ... v tomto světě, nepřináší ustavičnou záštitu před pokušeními, nebezpečími, útoky a ranami (tohoto) věku.“

Naproti tomu, *hřích vyznavače* se stává zvláště těžkým, kvůli tomu, že se stává příčinou pohoršení pro mnohé duše – zvláště kvůli slávě vyznavače jakožto hrdiny víry, který přetrpěl okovy, vyhnanství, vězení a mučení kvůli Kristu. Čím výše se duchovně povznesl duchovní zápasník (podvižník), tím radostnější je pro běsy jeho pád. Předešlé zásluhy neuchraňují rozkolníka před trestem, ale pouze jej násobí. Když zasloužilý voják, který se vyznamenal v bitvě, potom uzavře domluvu proti svému pánu, pak ho budou soudit ne jako hrdinu, nýbrž jako zrádce. Sv. Kyprian píše: „On je vyznavačem Kristovým, ale jen v takovém případě, že skrze něho není později posmívána (rouhána) velikost a důstojnost Kristova. Jazyk, který vyznával Krista, nesmí být zlořečící a svárlivý, nesmí pronášet osočení a nadávky, nesmí po svých slovech chvály vyvrhovat hadí jed na bratry a kněze Boží.“

Tady sv. mč. Kyprian poukazuje na hřích, který skrytě změní *rozpoložení lidského srdce* k rozkolu – je to *hřích odsuzování*. Když

se změní na vášeň a zvyk, tak pro sebe panovačně a neustále vyžaduje stále další potravu, a v rozkolu jsou pro něj připraveny ty nejlahůdkovější chody. Služebník svého jazyka nalézá v rozkolu plnou kuchyň pomluv, kde se v kotlích vaří — jako maso — cizí hříchy, hojně kořeněné klevetami.

„**Tento zločin /rozkol/ je horší než ten, jehož se očividně dopustili padlí** (kteří se zřekli Krista v době pronásledování), jež se později káli ze svého hříchu a prosili Boha zcela dostačujícím pokáním. **Tito hledají církev a prosí ji; tamti se církvi protiví;** tyto mohla do nepravosti přivést nevyhnutelnost (mučení), tamty však svobodná vůle. Tady si padlý způsobil škodu jen sám sobě, ale tam vidíme, že ten, kdo se snaží uskutečnit herezi či rozkol, táhne pomocí lsti za sebou mnohé. Zde je pád týkající se jedné duše; tam je nebezpečí pro veliké množství dalších. Tento člověk chápe, že zhřešil, pláče nad tím a trápí se; jenže tamten je pyšný na svůj hřích a kochá se největšími zločiny³⁴, odtrhává syny od matky, odlákává ovce od Pastýře, ničí Boží Tajiny, a zatímco padlý zhřešil jednou, tak tamten hřeší každodenně. A nakonec – padlý, který se stane hodným mučednictví, může být hoden i zaslíbení Království; leč tamten, i kdyby mimo církev vytrpěl smrt, nemůže dosáhnout odměny Církve“ (píše sv. Kyprian).

V závěrečné části knihy sv. Kyprian vyzývá své stádce k *plnění přikázání Evangelia, pomáhat chudým a opatrovat pokoj a jednotu mezi sebou*. Rozkol — jako úder blesku a posel budoucích zkoušek — má probudit věřící z lenivého spánku (*Přisl 19,15*)³⁵. Sítí rozkolu, kterou chce ďábel omotat kolem Církve, jako gladiátor kolem svého protivníka, uloví jenom namyšlence, leč pokorných se ďábel nemůže dokonce ani dotknout. Pán před svým utrpením pravil učedníkům: „**Pokoj svůj zanechávám vám, pokoj svůj vám dávám**“ (*Jan 14,27*).

Sv. Kyprian píše: „**Do zachování pokoje On /Kristus/ zasadil**

34 Proti Církvi; pozn. překl.

35 „Lenost uvádí do mrákot, zahálčivá duše bude hladovět.“

všechny dary a odměny svých zaslíbení.³⁶ Pokoj, láska a jednota je odkazem (dědictvím) Kristovým. Církev je královstvím Ducha Svatého – Ducha pokoje, je pokladnicí Lásky Kristovy, duchovní jednotou dle obrazu jednoty Svaté Trojice. V nejtajemnější knize Bible – Písni písní – se pod jménem Nevěsty rozumí Kristova Církev, ale též lidská duše, která se skrze Církev stává nevěstou Kristovou – Jeho věčnou láskou.

Náleží se ještě jednou zopakovat, že kdyby bylo možno „Knihu o jednotě Církve“ od sv. mč. Kypriana zkrátit do několika slov, pak by to byla slova dávného apoštolského výroku (citovaného i samotným biskupem kartagenským): „*Komu Církev není matkou, tomu Bůh není Otcem.*“ Kdyby tlukot srdce sv. mč. Kypriana zvučel jako řeč k jeho stádcí a následníkům, pak to byl odkaz: „*Láska je v jednotě a jednota je v lásce.*“

Archimandrita Rafail

Prosinec r. 1998

Doslov překladatele

Pro bezpečnou naději, že náš duchovní život není klamný a spása je naší reálnou perspektivou, je prvořadým předpokladem jednota s konkrétním církevním společenstvím, které je nepochybnou součástí Pravoslavné katolické Církve Kristovy. A nemá-li být tato jednota pouhou iluzí, musí být touto Církví obecně uznávána; nutné je tedy eucharistické spojení se světovou pravoslavnou církví a potažmo s jejími svatými – ať už dřívějšími či dnešními, kteří jsou v každém věku věrohodným svědectvím působení blahodati. O jiné než eucharistické (jediné reálné) jednotě nemá v Církvi smysl uvažovat (výjimky, např. katechumeni či kající, jen potvrzují toto pravidlo; k Eucharistii mají vztah přípravy), neboť společná Eucharistie potvrzuje sjednocení ve víře a jednota ve víře je vyjádřena společnou Eucharistií.

36 Jinak: Kristus ustanovil, že v zachovávaní pokoje tkví (spočívají) všechny dary a odměny jeho zaslíbení.